

KUNGL. STATSKONTORETS
UNDERDÅNIGA UTLÅTANDE

DEN 9 JUNI 1905

ANGÅENDE

FÖRÄNDRADT ORDNANDE AF DET CIVILA
PENSIONSÄSENDET

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1905

TILL KONUNGEN.

Sedan den af Eders Kungl. Maj:t den 9 juni 1899 tillsatta kommittén för verkställande af utredning och afgifvande af förslag till förändradt ordnande af det civila pensionsväsendet under den 7 november 1902 till

Eders Kungl. Maj:t öfverlämnat dels förslag till pensionslag för civila tjänstinnehafvare med därtill hörande motiver, dels förslag till ombildning af den nuvarande civilstatens pensionsinrättning, dels ock förslag till kungörelse, innefattande föreskrifter om verkställighet af pensionslagen, jämte motiver, äfvensom i sammanhang därmed aflåtit särskilda underdåniga skrivelser: 1:o) ifråga om pensionslagens tillämpning å de ordinarie och extra ordinarie professorer vid universiteten, hvilkas aflöning till hela beloppet utgöres af afkomst af prebendepastorat; 2:o) ifråga om samma lags tillämpning å professor skytteanus vid Uppsala universitet samt innehafvaren af en genom f. d. provinsialläkaren G. Böttigers gåfvobref upprättad professur vid karolinska mediko-kirurgiska institutet; 3:o) i anledning af väckt fråga om beredande af pensionsrätt för den vid Sveriges geologiska undersökning fast anställda personal; 4:o) i anledning af väckt fråga om beredande af pensionsrätt för den vid rikets allmänna kartverk anställda civila personal; och 5:o) ifråga om beredande af pensionsrätt för konsistorienotarierna, de extra ordinarie professorerna vid universiteten samt följande vid Lunds universitet anställda tjänstinnehafvare, nämligen konservatorn vid zoologiska institutionen, trädgårdsmästaren vid botaniska trädgården och universitetets vaktmästare,

har Eders Kungl. Maj:t till Statskontoret remitterat:

dels den 5 mars 1904 ej mindre det tryckta kommittébetänkandet, hvilket innehåller kommitténs samtliga förslag och skrivelser, åtföljdt af de underdåniga yttranden, hvilka med föranledande af samma betänkande blifvit infordrade från Fångvårdsstyrelsen, Medicinalstyrelsen, Generalpoststyrelsen, Generaltullstyrelsen, Domänstyrelsen, direktionen öfver civilstatens pensionsinrättning, Öfverståthållareämbetet och Eders Kungl. Maj:t befallningshafvande i rikets län, än äfven kommitténs under 5:o) här ofvan omförmälda särskilda underdåniga skrifvelse med därtill hörande handlingar, med nådig befallning till Statskontoret att öfver dessa frågor afgifva underdånigt utlåtande;

dels den 31 mars 1904 kommitténs med 2:o) här ofvan betecknade särskilda underdåniga skrifvelse äfvensom de yttranden, hvilka i anledning däraf inkommit från: patronus för skytteanska stiftelsen, nuvarande innehafvaren af den skytteanska professuren, det större akademiska konsistoriet i Uppsala, nuvarande innehafvaren af den s. k. malinstenska professuren vid karolinska mediko-kirurgiska institutet och institutets lärarekollegium samt universitetskanslern, med nådig befallning till Statskontoret att i ämnet afgifva underdånigt utlåtande;

dels ock den 21 juni 1904 kommitténs med 1:o) här ofvan betecknade särskilda underdåniga skrifvelse jämte de yttranden, hvilka i anledning

däraf inkommit från de större akademiska konsistorierna i Uppsala och Lund samt universitetskanslern, med nådig befallning att Statskontoret skulle taga dessa handlingar i öfvervägande vid afgifvande af det den 5 mars 1904 infordrade underdåniga utlåtandet.

Då till Statskontorets kännedom kommit, att direktionen öfver blind-institutet under den 7 oktober 1904 till Eders Kungl. Maj:t ingått med underdånig framställning om ordnande af pensionsförhållandena för tjänst-innehafvarne vid statens läroanstalter för blinda, hvilken framställning lärar blifvit remitterad till behandling af den s. k. löneregleringskommittén, har Statskontoret förskaffat sig afskrift af direktionens berörda underdåniga skrifvelse, och har Statskontoret, såsom i det följande skall visa sig, vid afgifvande af detta utlåtande tagit innehållet af direktionens framställning i behörigt öfvervägande.

Enär samtliga ofvan omförmälda, hit remitterade pensionsfrågor äga den inbördes frändskap, att de synts Statskontoret lämpligast böra i ett sammanhang besvaras, har Statskontoret uti detta utlåtande behandlat dem alla och får, med återställande af remissakterna, anföra följande.

Innan Statskontoret uttalar sig angående den föreslagna pensionslagen för civila tjänstinnehafvare, har Statskontoret ansett sig böra till en början erinra om de beslut, som, efter det pensionskommitténs förevarande betänkande afgifvits, blifvit af Eders Kungl. Maj:t och riksdagen fattade beträffande vissa löne- och pensionsregleringar, hvilka delvis beröra ett stort antal af de tjänstinnehafvare, för hvilka den nya pensionslagen är afsedd att gälla, och äfven i öfrigt äro af den betydelse, att de här icke kunnat med tystnad förbigås.

Enligt skrifvelse den 20 maj 1904 angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel har riksdagen godkänt utgiftsstater för tullverket, att tillämpas under år 1905, och däribland aflöningsstat för *lokaltullförvaltningen samt kust- och gränsbevakningen*; varande vid godkännandet af nämnda aflöningsstat af riksdagen fästadt det villkor, att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension trädte i kraft, å de i samma aflöningsstat bestämda lönebelopp för en hvar af de där upptagna tjänstemän och betjante skall afgå och tullmedlen besparas visst angifvet belopp,

utgörande för tjänsteman	högst 175 kronor
	lägst 50 »
och för betjänt	högst 45 »
	lägst 20 »

I sammanhang med antagande af nyssnämnda aflöningsstat godkändes af riksdagen jämväl »aflöningsreglemente för tjänstemän och betjante vid

*Nya löne-
och pensions-
regleringar.*

*a) Lokaltull-
förvaltning-
en samt
kust- och
gränsbevak-
ningen.*

tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning». Bland reglementets bestämmelser torde i detta sammanhang följande böra särskildt uppmärksammas.

»Aflöning, som tillkommer innehafvare af tjänst vid tullverkets lokalförvaltning eller kust- eller gränsbevakning enligt stat, som af riksdagen godkänts, utgöres af lön, hvarmed förstås den del af aflöningen i förhållande till hvilken pension af statsmedel för därtill berättigad innehafvare af tjänsten beräknas, samt *tjänstgöringspenningar*, hvilka senare icke inverka på pensionens belopp. Härtill kommer efter viss tids fortsatt tjänstgöring s. k. *ålderstillägg*, som likaledes icke inverkar på tjänstinnehafvarens pensionsrätt.» (§ 1.)

För åtnjutande af de å staten uppförda aflöningsförmånerna hafva, bland andra, följande allmänna villkor och bestämmelser stadgats:

»att tjänstinnehafvare skall vara förpliktad att, tjänsteman, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänstår, samt betjänt efter uppnådda 60 lefnads- och minst 30 tjänstår, med oafkortad lön såsom pension från befattningen afgå, Kungl. Maj:t eller Generaltullstyrelsen, om det tillkommer styrelsen att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i befattningen på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå; samt

att tjänstinnehafvare, som, innan han uppnått nu stadgade lefnads- och tjänstår, befinner till nöjaktig vidare tjänstgöring oförmögen, skall, därest han enligt gällande *särskilda bestämmelser* är till pension berättigad, vara underkastad skyldighet att låta sig öfverflyttas till pensionsstat med det pensionsbelopp, honom jämlikt dessa särskilda bestämmelser må tillkomma.» (§ 2) De sålunda åberopade »särskilda bestämmelserna» återfinnas i Kungl. Förordningen den 18 november 1836, jämförd med Kungl. brefvet den 11 november 1870; se pensionskommitténs betänkande sid. 227.

En hvar, som är underkastad föreskrifterna i aflöningsreglementet, skall jämväl vara skyldig att i fråga om pension underkasta sig de förändrade bestämmelser, som framdeles kunna varda meddelade.

b) Vissa
professorer
vid karolin-
ska insti-
tutet.

Med bifall till därom af Eders Kungl. Maj:t gjord framställning blef af 1904 års riksdag medgifvet, att beloppet af den pension, som tillkommer *professor vid karolinska mediko-kirurgiska institutet i medicin, i kirurgi eller i pediatrik*, må, under förutsättning, att professorn icke uppbär pension i egenskap af öfverläkare, utgöra 4,000 kronor för den, som icke intjänat något ålderstillägg, 4,500 kronor för den, som kommit i åtnjutande af första ålderstillägget, och 5,000 kronor för den, som kommit i åtnjutande af båda ålderstilläggen.

Genom den af 1904 års riksdag beslutade löne- och pensionsreglering för lärare och lärarinnor vid rikets allmänna läroverk har i afseende å pensionsväsendet blifvit stadgadt:

c) *Lärare-
personalen
vid de allm.
läroverken.*

att ordinarie lärare eller lärarinna vid allmänt läroverk, som ingår på den nya lönestaten eller som utnämnes efter den 3 oktober 1904, skall hafva rättighet och skyldighet att, ämneslärarinna vid uppnådda 55 lefnadsår och 25 tjänstår, gymnastiklärare vid uppnådda 62 lefnadsår och 30 tjänstår samt annan lärare vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår, med pension från allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

att pensionsbeloppet skall utgöra för ordinarie ämneslärare eller ämneslärarinna oafkortad lön, men för ordinarie öfningslärare två tredjedelar af de löneförmåner, han under de tio sista åren i medeltal för år uppburit eller skulle hafva uppburit, i den händelse han hela tiden själf bestridt sin tjänst, dock icke lägre belopp än lönen oafkortad;

att tillförordnad rektor som fullgjort de i fråga om ämneslärare för pensions erhållande stadgade villkor och i minst 15 år innehaft rektorsförordnande, skall vara berättigad att i pension uppbära sin lön såsom rektor oafkortad;

att ordinarie lärare eller lärarinna skall vid inträde å den nya lönestaten vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunna varda stadgade;

samt att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänst-innehafvares rätt till pension trädt i kraft, å de bestämda löneförmånerna för en hvar af ordinarie lärare och lärarinnor skall afgå och åt statsverket besparas visst angifvet belopp, utgörande:

för adjunkt	högst 115	kronor
	lägst 65	»
för lektor	högst 160	»
	lägst 100	»
för rektor vid realskola	högst 135	»
	lägst 115	»
för rektor vid högre allmänt läroverk . .	högst 200	»
	lägst 180	»
för teckningslärare och gymnastiklärare		
vid realskola	högst 25	»
	lägst 20	»

för teckningslärare och gymnastiklärare vid högre allmänt läroverk:	högst 60 kronor
	lägst 40 »
för musiklärare vid realskola	högst 20 »
	lägst 15 »
för musiklärare vid högre allmänt läroverk	högst 50 »
	lägst 30 »
för första lärarinna	högst 55 »
	lägst 40 »
för ämneslärarinna	högst 45 »
	lägst 30 »

d) *Lärare
och lärarin-
nor vid högre
lärarinne-
seminariet.*

Genom den vid 1904 års riksdag beslutade löne- och pensionsreg-
lering för lärare och lärarinnor vid högre lärarinneseminariet har i afseende
å pensionsväsendet blifvit stadgadt:

att rektor, lektor, adjunkt eller ämneslärarinna, som ingår på den
nya lönestaten eller som utnämnes efter den 3 oktober 1904, skall hafva
rättighet och skyldighet att, rektor vid uppnådda 65 lefnadsår och 35
tjänstår, hvaraf 15 tjänstår såsom rektor, lektor eller adjunkt vid upp-
nådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår samt ämneslärarinna vid uppnådda 55
lefnadsår och 25 tjänstår med pension från allmänna indragningsstaten från
tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå,
därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas i tjänsten kunna på
ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

att pensionsbeloppet skall utgöra den af den pensionsberättigade
senast åtnjutna aflöningen, med afdrag af tjänstgöringspenningar och för
rektor därjämte af den del af arfvodet, som anses motsvara tjänstgörings-
penningar;

att lärare vid inträde på den nya lönestaten skall vara skyldig under-
kasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunna
varda stadgade;

samt att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänste-
innehafvares rätt till pension trädt i kraft, å de bestämda löneförmånerna
för enhvar af ordinarie lärare skall afgå och åt statsverket besparas visst
angifvet belopp, utgörande:

för rektor	högst 200 kronor
	lägst 180 »
för lektor	högst 160 »
	lägst 100 »

för adjunkt	högst 115 kronor
	lägst 65 »
för ämneslärarinna	högst 70 »
	lägst 35 »

Genom den vid 1904 års riksdag beslutade löne- och pensionsreg-
lering för lärare och lärarinnor vid rikets folkskoleseminarier har i afseende
å pensionsväsendet blifvit stadgadt:

e) Lärare
och lärarin-
nor vid folk-
skolesemina-
rierna.

att rektorer samt manliga och kvinnliga adjunkter, som ingå på den
nya lönestaten eller som utnämnas efter den 3 oktober 1904, äfvensom
lärare i musik och sång, i teckning, i gymnastik och i slöjd skola hafva
rättighet och skyldighet att, rektor och manlig adjunkt samt lärare i musik
och sång, i teckning och i slöjd vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår,
kvinnlig adjunkt vid uppnådda 55 lefnadsår och 25 tjänstår samt lärare i
gymnastik vid uppnådda 62 lefnadsår och 30 tjänstår, med pension från
allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget
att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade
pröfvas i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

att pensionsbeloppet skall utgöra för rektor och för manlig eller
kvinnlig adjunkt ofkortad lön samt för öfningslärare tre fjärdedelar af det
befattningen åtföljande arfvode med ålderstillägg, dock att för öfnings-
lärare, som uppbär pension för annan statens tjänst, sammanlagda af stats-
medel utgående pensionsbeloppet icke må öfverstiga 3,000 kronor;

att rektorer, manliga och kvinnliga adjunkter samt öfningslärare skola
vid inträde på den nya lönestaten vara skyldiga underkasta sig de för-
ändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunna varda stadgade;

samt att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänst-
innehafvares rätt till pension trädtt i kraft, å de bestämda löneförmånerna
för en hvar af ordinarie lärare skall afgå och åt statsverket besparas visst
angifvet belopp, nämligen

för rektor	högst 160 kronor
	lägst 135 »
för manlig adjunkt	högst 115 »
	lägst 65 »
för kvinnlig adjunkt	högst 70 »
	lägst 40 »
för lärare i musik och sång	högst 40 »
	lägst 30 »
för lärare i teckning	högst 30 »
	lägst 20 »

för lärare i gymnastik	högst	25 kronor
	lägst	20 »
för lärare i manlig slöjd	högst	25 »
	lägst	20 »
för lärare i kvinnlig slöjd	högst	25 »
	lägst	20 »

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har af 1905 års riksdag medgifvits,

att tillförordnad rektor vid folkskoleseminarium, hvilken fullgjort de i fråga om ämneslärare vid sådant seminarium för pensions erhållande stadgade villkor och i minst 15 år innehaft rektorsförordnande, skall vara berättigad att i pension uppbära sin lön såsom rektor oafkortad.

f) *Kronojägare.*

Vid 1905 års riksdag har beslut fattats därom, att det *kronojägare* tillkommande ålderstillägg å 100 kronor må från och med 1906 ingå i aflöningen såsom lön i stället för såsom tjänstgöringspenningar, dock *med villkor*,

att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension trädt i kraft, skall å aflöningsförmånerna för kronojägare — hvad beträffar dem, som hädanefter antagas, ovillkorligen och beträffande redan anställda, därest de före 1906 års ingång förklarat sig villiga att ingå på ifrågavarande lönereglering, — afgå och åt statsverket besparas ett belopp af 15 kronor.

g) *Lektorerna vid sjökrigsskolan.*

Jämte antagande af ny lönestat för *lärare* och öfrig personal vid *sjökrigsskolan*, att gälla från och med år 1906, har af 1905 års riksdag beslutats,

att lektor vid sjökrigsskolan, som ingår på den nya lönestaten eller som utnämnes efter det kungörelse i ämnet utkommit, skall hafva rättighet och skyldighet att vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår med pension från allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas i tjänsten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

att pensionsbeloppet skall utgöra oafkortad lön;

att lektor skall vid inträde å den nya lönestaten vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunna vardas stadgade;

samt att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension trädt i kraft, å lektors löneförmåner skall för en hvar afgå och åt statsverket besparas följande belopp, nämligen:

i första lönegraden	100 kronor
» andra »	115 »
» tredje »	130 »
» fjärde »	145 »
» femte »	160 »

Genom den vid 1905 års riksdag beslutade löne- och pensionsreg-^{h)} *Lärarne vid de tekniska elementarskolorna.*
 lering för *lärarne vid de tekniska elementarskolorna* har i afseende å pensionsväsendet blifvit stadgadt:

att lektor eller rektor, som ingår på den nya lönestaten eller som utnämnes, efter det kungörelse i ämnet utkommit, skall hafva rättighet och skyldighet att vid uppnådda 65 lefnadsår och 35 tjänstår med pension från allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t dock o-
 taget att låta med afskedet anstå, därest och så länge den pensionsbe-
 rättigade pröfvas kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna;

att pensionsbeloppet skall utgöras af den egentliga lönen oafkortad;

att vederbörande skall vid inträde å den nya lönestaten vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser rörande pensionering, som kunna varda stadgade;

samt att, intilldess ny allmän författning angående civila tjänstinne-
 hafvares rätt till pension trädte i kraft, å de bestämda löneförmånerna för
 en hvar af ifrågavarande lärare skall afgå och åt statsverket besparas följande belopp, nämligen:

för lektor:

med begynnelselön	100 kronor
» ett ålderstillägg	115 »
» två »	130 »
» tre »	145 »
» fyra »	160 »

för rektor:

med begynnelselön	130 kronor
» ett ålderstillägg	145 »
» två »	160 »
» tre »	180 »
» fyra »	200 »

Vid de af 1905 års riksdag antagna lönestater för *landtbruksinstituttet vid Ultuna samt för landtbruks- och mejeräinstituttet vid Alnarp* hafvaⁱ⁾ *Landtbruksinstituttens lärareperson.*
 fästats, bland andra, följande villkor och förbehåll:

att lektor eller adjunkt skall, då han uppnått 65 lefnadsår och 35 tjänstår, vara förpliktad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t eller vederbörande instituts styrelse, där det tillkommer denna att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå;

att lektor eller adjunkt skall vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade;

samt att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension trädt i kraft, å de i staterna för instituten för en hvar af lektorer och adjunkter bestämda löneförmånerna skall afgå och åt statsverket besparas följande belopp, nämligen

för adjunkt:

i första lönegraden		65 kronor
» andra »		75 »
» tredje »		90 »
» fjärde »		100 »
» femte »		115 »

för lektor:

i första lönegraden		100 kronor
» andra »		115 »
» tredje »		130 »
» fjärde »		145 »
» femte »		160 »

h) Statskonsulenter i boskapsskötsel och en statskonsulent i mejerihushållning, hafva för åtnjutande af dessa löneförmåner stadgats, bland andra, följande villkor:

att statskonsulent skall, då han uppnått 65 lefnadsår och minst 35 tjänstår, vara förpliktad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kungl. Maj:t eller den myndighet, som äger afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig i densamma kvarstå;

att statskonsulent skall vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade;

samt att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension trädt i kraft, å de för statskonsulenterna be-

stämda löneförmåanerna skall afgå och åt statsverket besparas följande belopp, nämligen:

i första lönegraden		100 kronor
» andra »		115 »
» tredje »		130 »

Af den nu lämnade redogörelsen för de pensionsbestämmelser, hvilka meddelats i sammanhang med ofvannämnda under åren 1904 och 1905 vidtagna löneregleringar, framgår, att principen om de civila tjänstinnnehafvarnes skyldighet att själfva bidra till bestridande af pensionskostnaden i ganska vidsträckt mån redan vunnit tillämpning; och synas de för detta ändamål fastställda *löneafdragen* vara beräknade enligt samma grunder, som finnas angifna i pensionskommitténs lagförslag 10 § för beräkning af tjänstinnnehafvarnes *pensionsavgifter*, allenast med den förändring, att löneafdragen afrundats till närmast lägre 5- eller 10-tal kronor.

A. Förslaget till pensionslag.

Vid alla hittills, och det intill senaste tid, verkställda löne- eller pensionsregleringar för statens tjänstemän torde afsikten hafva varit att i ett eller annat afseende *förbättra deras af tjänsten härflytande ekonomiska förmåner*. Det nu föreliggande förslaget till lag angående civila tjänstinnnehafvares rätt till pension, som är byggdt på grundsatsen att dessa tjänstinnnehafvare skola lämna bidrag till sin egen pensionering, går, om man betraktar lagförslaget enbart för sig, i en alldeles motsatt riktning, i det att de föreslagna pensionsavgifterna naturligtvis innebära en väsentlig reduktion af det hittillsvarande pensionsvärdet. Att riksdagen med det uttalande i ämnet, som förorsakat kommitténs tillsättning, åsyftat en mot pensionsavgifternas värde svarande minskning i tjänstemännens ekonomiska förmåner, föreligger emellertid ingen nödvändighet att antaga. Härmed må nu förhålla sig huru som helst; Statskontoret måste dock alltid förutsätta, att så väsentligt förändrade pensionsbestämmelser, som de här ifrågavarande, komma att vinna tillämpning endast i den mån vid de pågående löneregleringarna för statens civila ämbetsverk och tjänstemän hit-hörande förhållanden redan vunnit eller komma att vinna behörigt beaktande. Att kommittén, i full öfvererensstämmelse med sitt uppdrag,

byggt sitt förslag på grundsatsen om tjänstemännens skyldighet att bidraga till sin egen pensionering, kan därför icke i och för sig blifva föremål för någon anmärkning från Statskontorets sida. Statskontoret har för den skull vid sin granskning af lagförslaget framställt erinringar i nu förevarande hänseende endast i de fall, då kommittén synes hafva gått längre i riktning mot pensionsförmånernas minskning än hvad som med nödvändighet påkallats af innebörden i det åt kommittén gifna uppdraget.

Med anslutning till sitt nu gjorda uttalande, kommer Statskontoret alltså icke att framställa någon erinran mot kommitténs lagförslag, i hvad detsamma slutliga antagande komme att medföra en så högst betydlig minskning af pensionsvärdet som den, hvilken måste blifva en oundviklig följd *dels af införande af pensionsavgifter*, sådana de blifvit af kommittén beräknade, *dels ock af pensionsålderns höjning* för ett stort antal af de ifrågavarande tjänstinnehafvarne. Däremot har Statskontoret icke kunnat underlåta att inlägga en gensaga mot sådana i lagförslaget förekommande stadganden, hvilka, utan att — vare sig ur besparingssynpunkt eller eljest — vara af någon synnerlig vikt för det allmänna, äro ägnade att ytterligare försämma den ställning, ifrågavarande tjänstinnehafvare i pensionshänseende hittills intagit.

Till stadganden af sist antydt slag kunna enligt Statskontorets uppfattning hänföras lagförslagets bestämmelser: i 4 § om *sättet för beräkning af hel pension* samt i 7 § om *beloppet af den pension, som skall tillfalla afgångsskyldig tjänstinnehafvare i visst fall*.

a) *Hel pension.*

Då numera i de allra flesta fall aflöningen för de civila tjänstinnehafvare, å hvilka den blifvande pensionslagen skulle komma att tillämpas, är fördelad i lön och tjänstgöringspenningar med rätt för den tjänstinnehafvare, som uppnått stadgad pensionsålder, att få såsom pension uppbära ett belopp, motsvarande lönen oafkortad, torde man väl kunna säga, att genom antagande af kommitténs lagförslag det *normala* pensionsbeloppet, eller med andra ord *beloppet af hel pension*, *icke skulle komma att undergå någon väsentlig förminskning* hvad beträffar det öfvervägande antalet af tjänstinnehafvare, då i regeln tjänstinnehafvarens lön vid afskedstagandet torde vara till beloppet lika med den, som han uppburit under de 10 år, hvilka närmast föregå afskedet. Där så icke är händelsen, torde detta i de allra flesta fall bero på att omreglering af löneförhållandena under nämnda tidrymd ägt rum eller att en tjänstinnehafvare till följd af ämbetsverkets omorganisation och däraf föranledda ogynnsamma befordringsförhållanden eller andra omständigheter, å hvilka han icke varit i tillfälle att inverka, vunnit en sen befordran till den tjänst, han vid pensionsålderns inträde bekläder. I sådana enstaka fall skulle nu kommitténs förslag, enligt hvilket

till grund för beloppet af hel pension bör läggas, icke den afgångsskyldige tjänstinnehafvarens lön, sådan den vid tiden för afgången utgår, utan i stället medeltalet af de senaste tio årens lönebelopp, vara ägnadt att medföra en betydande reduktion af pensionen, jämförd med den, som under liknande förhållanden enligt nuvarande pensionsbestämmelser utfaller. Om under nyss antydda förutsättning redan hel pension, beräknad på det sätt, kommittén föreslagit, komme att utgå med ett så lågt belopp, att det icke kunde befinnas tillfredsställande hvarken för pensionstagaren eller för staten, såsom pensionsgifvare, blefve detta naturligtvis i ännu högre grad tillfället, där endast s. k. afkortad pension kunde komma att beviljas.

Med hänsyn till här anmärkta förhållanden kan Statskontoret därför icke anse det vara välbetänkt att, samtidigt med införande af skyldighet för tjänstinnehafvarne att själfva bidra till sin pensionering medelst erläggande af pensionsavgifter till afsevärda belopp, för en del af samma tjänstinnehafvare minska den pension, som hittills, utan något som helst bidrag å deras sida, ansetts böra tillkomma dem. Då Statskontoret — som icke funnit de af kommittén anförda skälen för det af kommittén förordade sättet att beräkna hel pension innebära tillräcklig anledning för vidtagande af förändring i det hittills vedertagna sättet för pensionsbeloppets beräkning — föreslår en bestämmelse i pensionslagen af det innehåll, att hel pension skall utgå med samma belopp som det för tjänstinnehafvaren *vid tiden för hans afgång* från tjänsten *gällande pensionsunderlag*, hvilket endast innebär *bibehållande af nuvarande allmänna beräkningssättet* för pension åt de tjänstinnehafvare, hvarom här är fråga, tror sig Statskontoret till stöd härför äfven kunna åberopa, att det icke kan antagas hafva varit riksdagens mening att, utöfver den väsentliga värde-minskning af pensionsförmånen, som inträder genom tjänstinnehafvarne åliggande skyldighet att erlägga pensionsavgifter, ytterligare förringa värdet af denna förmån. Till bestyrkande af detta antagande torde Statskontoret få erinra om det förhållande, att, sedan Eders Kungl. Maj:t i proposition till 1904 års riksdag angående ändrad anordning af rikets allmänna läroverk samt löneroglering för de vid dem anställda lärare föreslagit, att pensionsbeloppet skulle utgöra för ordinarie öfningslärare tre fjärdedelar af de löneförmåner, han under de sista tio åren i medeltal för år uppburit eller skulle hafva uppburit, i den händelse han hela tiden själf bestridt sin tjänst, dock att pensionsbeloppet icke i något fall finge öfverstiga 3,000 kronor, så beslöt, i enlighet med därom af motionär inom andra kamraren väckt förslag, riksdagen, att pensionsbeloppet skulle utgöra för ordinarie öfningslärare två tredjedelar af de löneförmåner, han under de tio sista åren i medeltal för år uppburit eller skulle hafva uppburit, i den

händelse han hela tiden själf bestridt sin tjänst, *dock icke lägre belopp än lönen oafkortad.*

Slutligen får Statskontoret, beträffande den finansiella verkan af en sådan förändring i sättet för pensionsbeloppets beräkning som den af Statskontoret nu förordade, framhålla, att denna verkan helt visst skulle visa sig blifva utan särdeles stor betydelse för staten men däremot af afgörande betydelse för den tjänstinnehafvare, som med tillämpning af ett sådant beräkningssätt för hel pension som det kommittén föreslagit, komme att se sin pension reducerad till ett belopp, hvarmed icke ens de allra nödvändigaste lefnadsbehofven skulle kunna tillfredsställas. Uppstode ett sådant missförhållande, påkallade detta naturligtvis framställning om beredande af fyllnadspension, hvilket borde, om möjligt, undvikas.

b) *Tvångs-
afgång och
afkortade
pensioner.*

Då staten genom ett ordnad pensionsväsen bereder den tjänstinnehafvare, som uppnått hög ålder eller af annan anledning blifvit otjänstbar, utväg att draga sig tillbaka från arbetet i statens tjänst, så kan staten å andra sidan på en sålunda pensionsberättigad ställa det anspråk, att han skall begagna sig af nämnda förmån och därigenom lämna plats åt fullt arbetsdugliga krafter. Genom de bestämmelser, som innehållas i lagförslagets 5 och 6 §§, har kommittén äfven sökt att i den nya pensionslagen göra nämnda grundsats gällande; och detta på ett sätt som enligt Statskontorets mening på det hela taget torde kunna anses tillfredsställande. Det har dock synts Statskontoret, som om, hvad beträffar 5 §, innehållande stadganden om den lefnads- och tjänstålder, vid hvilken rätt till hel pension inträder, *icke tillräckligt afseende blifvit fästadt vid vissa nu gällande undantagsbestämmelser*, hvilka efter omsorgsfull pröfning af de i hvarje fall på frågan inverkan förhållanden befunnits för en del tjänstinnehafvare vara af nöden och därför äfven blifvit, tid efter annan, meddelade. Till hvad i nu antydda hänseende kan vara att mot lagförslaget anmärka skall Statskontoret emellertid här nedan återkomma för att i detta sammanhang i stället till skärskådande upptaga den frågan, huruvida de *afkortade pensioner, som enligt kommitténs förslag böra vid tvångsavgång tillkomma de afgångspliktiga*, kunna under alla omständigheter finnas vara nöjaktigt afvägda.

Redan nu finnas såväl för flertalet af de civila tjänstinnehafvare, om hvilka här är fråga, som ock för andra innehafvare af statstjänst bestämmelser meddelade om skyldighet för tjänstinnehafvare att under viss förutsättning lämna tjänsten mot erhållande af pension.

Hittills gäller dock, hvad de förra beträffar, såsom regel snart sagdt utan undantag, att sådan skyldighet inträffar icke förrän den till afgång förpliktade kan komma i åtnjutande af full pension.

Beträffande *arméns befäl och underbefäl med vederlikar* är i nu förevarande hänseende genom nådiga cirkuläret den 22 juni 1877 stadgadt:

dels i punkt 7: att den löntagare, som med tre år öfverskridit den för rätt till pension med fyllnadspension i den tjänst, han innehar, stadgade lefnadsålder, skall, *så snart han jämväl uppfyllt de villkor, som för erhållande af de tjänsten åtföljande pensioner eljest äro föreskrifna*, vara skyldig att med *pension och fyllnadspension* afgå, såframt ej Kungl. Maj:t eller den myndighet, som honom till tjänsten utnämnt, pröfvar hans kvarstående i tjänst vara för riket nyttigt;

dels ock i punkt 8: att den löntagare, som i minst tre år lidit af lamhet, blindhet eller vansinne, utan att anledning förefinnes, att han kan återvinna tjänstbarhet, må, sedan detta förhållande genom föregående undersökning blifvit vederbörligen utredt, kunna, *utan egen ansökning, från tjänsten skiljas mot åtnjutande* under sin återstående lifstid *af pension från allmänna indragningsstaten till belopp, motsvarande pension jämte fyllnadspension.*

För *flottans befäl och underbefäl med vederlikar* gälla, jämlikt punkt 8 i nådiga kungörelsen den 24 November 1876, ordagrant samma bestämmelser som de, hvilka i punkt 8 af nådiga cirkuläret den 22 juni 1877 blifvit för arméns motsvarande personal gifna.

Uti nådiga reglementet för *statens järnvägstrafiks pensionsinrättning* den 3 november 1882 äro i förevarande hänseende följande stadganden meddelade:

»§ 6. Berättigad till pension är delägare:

a) som till följd af kroppsskada eller sjuklighet, hvilken han i tjänstutöfning vid statens järnvägstrafik sig ådragit, icke vidare kan sin befattning behörigen sköta och *fördenskull af styrelsen afskedas*;

b) som efter minst 10 tjänstår i ordinarie anställning vid statens järnvägstrafik *afskedas, emedan han antingen till följd af sjuklighet, som han icke ådragit sig under tjänstutöfning, eller till följd af ålderdomssvaghet icke kan sin befattning behörigen sköta.*»

»§ 7 mom. 1. Arliga beloppet af pension bestämmes, i mån af den pensionsberättigades tjänstår, till vissa procent (minst 20, högst 80) af den *medelaflöning*, som uppkommer, då medeltalet tages af de fem sista årsafflöningar, i förhållande hvartill den pensionsberättigade, näst före erhållet afsked, erlagt årsafgifter till pensionsinrättningen», — — —

»mom. 2. Delägare, som skall pensioneras på grund af bestämmelsen i § 6 litt. a) erhåller såsom pension:

då han icke räknar fulla 23 tjänstår, 50 procent af den enligt föregående mom. beräknade medelaflöning, och

då han räknar fulla 23 tjänstår eller därutöfver, den procent, som i föregående mom. är stadgad (d. v. s. 52 à 80 procent),

dock skall, därest kroppsskadan eller sjukligheten är af sådan beskaffenhet, att delägaren icke kan bidraga till sin egen försörjning, pensionen, oberoende af antalet tjänstår, utgå med 80 procent af medelaflöningen.

Inträffar pensionsrätten, innan delägaren varit fem år i tjänst, beräknas medelaflöningen efter det mindre antalet årsaflöningar.»

Enligt nådiga reglementet för *telegrafverkets pensionsinrättning* den 17 december 1886 är hvarje delägare, som i telegrafverkets tjänst ådragit sig kroppsskada eller sjuklighet och icke vidare kan behörigen sköta sin tjänst samt *fördenskull erhåller afsked*, berättigad till half pension, d. v. s. ett belopp, som motsvarar:

30 procent af hela aflöningen, då denna ej öfverstiger 4,000 kronor;

30 procent af 4,000 kronor, då hela aflöningen är större än 4,000 kronor men icke öfverstiger 5,000 kronor och

24 procent af hela aflöningen, då densamma öfverstiger 5,000 kronor.

För *den vid riksbanken och riksgäldskontoret anställda personalen* är i gällande reglementen stadgadt, att, då sådant för göromålens säkra och skyndsamma gång finnes erforderligt, *fullmäktige kunna på pensionsstat förflytta tjänsteman eller vaktbetjänt*, som af sjukdom eller minskad arbetsförmåga är förhindrad att vidare på ett tillfredsställande sätt gagna verket, *oaktadt han ej anmält sig om afsked*, i hvilket fall fullmäktige äga att *efter omständigheterna tillägga den, som afskedas, antingen hela lönen i pension, ehvad de föreskrifna lefnads- och tjänståren äro uppnådda eller icke*, eller ock en del af lönen, dock ej mindre än att, om tjänståren understiga 35, å tre fjärdedels lön afdrages $\frac{1}{35}$ för hvarje bristande tjänstår, men om tjänståren öfverstiga 35 och åldersåren 60, pensionsbeloppet ökas med $\frac{1}{35}$ för hvarje öferskjutande tjänstår eller ock med $\frac{1}{60}$ för hvarje öferskjutande åldersår, därest detta senare beräkningssätt skulle för pensionstagaren utfalla förmånligare.

Slutligen bör i detta sammanhang jämväl erinras, hurusom riksdagen år 1876 beviljade ökning i det till folkskolelärarnes pensionsinrättning utgående årsbidrag med 200,000 kronor, på det att hel pension måtte kunna tillkomma hvarje i öfrigt pensionsberättigad folkskolelärare vid uppnådda 55 och afkortad pension vid uppnådda 50 lefnadsår, samt på det att, i öfverensstämmelse härmed, då pension på grund af obotlig sjukdom beviljades lärare, denne måtte erhålla hel pension, därest summan af hans lefnads- och tjänstår utgjorde 85 i stället för tillförne stadgade 90 år, allt emot villkor att folkskolelärare, *sedan han blifvit berättigad*

till hel pension, skulle vara skyldig att från tjänsten afgå, såvida skolrådet ansåge hans fortsatta tjänstgöring icke vara gagnelig för folkskolan.

Af de utdrag ur gällande pensionsbestämmelser, som här lämnats, visar det sig, att, på samma gång man låtit sig angeläget vara att tillvarataga statens eller det allmännas intresse genom stadganden, med tillämpning af hvilka det blir möjligt att ersätta en till tjänsteutöfning oförmögen med annan därtill skickad person, man å andra sidan icke uraktlåtit att därmed förena tillgodoseende af den genom sjukdom eller olyckshändelse till afgang förpliktade tjänstinnehafvarens berättigade anspråk på att icke lämnas utan existensmedel under återstående lefnadsdagar. Klart är ock, att, liksom befintligheten af dylik förmån måste utgöra en dragningskraft till inträde i den tjänst, där sålunda tryggad ställning står att vinna, hvarje steg, som tages i riktning att förminska berörda trygghet, kommer att utöfva en motsatt verkan på alla dem, hvilkas kompetens och duglighet lämna dem möjlighet att välja mellan olika slag af verksamhet. Att under sådana förhållanden för de tjänstinnehafvare, hvilkas pensionsväsen skall regleras genom ifrågavarande lag, bereda en ställning, som är *vida mindre betryggande än den de för närvarande äga*, synes Statskontoret hvarken vara klokt eller rättvist; och Statskontoret kan därför icke ansluta sig till lydelsen af den bestämmelse, som intagits i 7 § andra stycket uti kommitténs förslag till pensionslag. Sedan kommittén i 6 § föreslagit stadgande, enligt hvilket *ovillkorlig* skyldighet att afgå från tjänsten inträder för tjänstinnehafvare, som under fem på hvarandra följande år i följd af sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra och befinnes vara äfven för framtiden till tjänstgöring oförmögen, innehåller 7 § föreskrift om den pensionsförmån, som skall tillfalla dylik till afgang från tjänsten förpliktad tjänstinnehafvare. Kommittén har i sådant afseende visserligen föreslagit, att pension alltid skall utgå, men gjort pensionens belopp så beroende af tjänstårens antal, att, med antagande af kommitténs förslag i denna del oförändradt, fall måste inträffa då pensionsbeloppet, sålunda beräknadt, icke komme att motsvara ett efter de måttligaste anspråk på lifvet afpassadt underhåll. Äfven om sådana fall icke blefve alltför talrika, skulle däraf dock nödvändiggöras en hel del framställningar om pensionsfyllnad, hvilka riksdagen så mycket mindre skulle kunna lämna utan afseende som ett afslag å riksdagens sida skulle komma att stå i strid mot hvad riksdagen beslutat i föregående liknande frågor och förefalla så mycket mera oförklarligt, sedan tjänstinnehafvarne börjat att själfva bidraga till pensionskostnadens täckande.

Statskontoret har på grund af det nu anförda ansett det vara nödvändigt att för det i 6 § c), *omhandlade fall* fastslå ett *pensionsminimum*; och har Statskontoret därvid dels med ledning af de pensionsbelopp, som riksdagen under senare tider beviljat obotligt sjuka tjänstinnehafvare med jämförelsevis kort tjänstetid, dels ock med hänsyn tagen till de afgifter för pensionering, hvilka hädanefter komma att af dessa tjänstinnehafvare själfva erläggas, såsom pensionsminimum föreslagit ett belopp motsvarande *tre fjärdedelar* af det för den afgångspliktige tjänstinnehafvaren *gällande pensionsunderlag*.

c) *Erinringar vid de särskilda lagparagraferna.*

Granskingen af lagförslagets särskilda paragrafer har i öfrigt gifvit Statskontoret anledning till följande uttalanden.

2 §.

Då meningen är att beträffande innehafvare af här uppräknade ämbeten och tjänster bibehålla nuvarande pensionsförhållanden oförändrade, torde åt denna afsikt jämväl böra gifvas ett *positivt uttryck*; och Statskontoret anser sig därför böra föreslå ett så lydande *tillägg till 2 §*: »utan gälle i afseende å dem hvad i fråga om pension nu är eller framdeles må varda stadgadt».

4 §.

Under hänvisning till hvad här ofvan anförts i fråga om hvad som bör såsom hel pension anses, hemställer Statskontoret, att *andra stycket i 4 §* må erhålla denna *förändrade lydelse*:

»*Hel pension utgör samma belopp som det för tjänstinnehafvaren vid tiden för hans afgång från tjänsten gällande pensionsunderlag.*»

5 §.

Det har redan förut blifvit antydt, att Statskontoret funnit kommittén, vid affattande af de i denna § intagna bestämmelserna om det för rätten till erhållande af hel pension erforderliga antalet lefnads- och tjänstår, icke hafva fästат vederbörligt afseende vid en del af de i berörda hänseende nu gällande stadganden.

Beträffande innehållet i 5 § har af de i ärendet hörda myndigheterna framhållits hufvudsakligen:

af *Fångvårdsstyrelsen*: att, där skyldigheten att afgå från tjänsten inträdde senare än vid 65 års ålder, tjänstinnehafvaren dock skulle vara

berättigad att efter eget val redan vid uppnådda 65 lefnadsår afgå därifrån med pension;

af *Generalpoststyrelsen*: att beträffande pensionsålderns framflyttning rättast, så ur statens som statstjänarnes intresse, vore att, i öfverensstämmelse med pensionsgrundsatserna för militära befattningar, en civil tjänstinnehafvare hade rättighet vid 65 års ålder men skyldighet först vid 67 års ålder att afgå med pension; samt att för tjänstemannapersonalen vid postverkets lokalförvaltning någon höjning af pensionsåldern i hvarje fall icke borde vidtagas utan åtminstone vid nu gällande bestämmelser få förblifva; hvaremot i fråga om pensionsåldern för postvaktbetjante förslaget icke gifvit styrelsen någon anledning till erinran;

af *Medicinalstyrelsen*: att det vore af vikt att bibehålla chefens för styrelsen nuvarande undantagsställning ifråga om det för pensions erhållande behöfliga antalet tjänstår; till stöd för hvilken uppfattning åberopats de skäl, som finnas anförda i nådiga propositionen N:o 89 till 1898 års riksdag samt statsutskottets i anledning därpå afgifna utlåtande; att följderna af kommitténs förslag, enligt hvilket provinsialläkares rätt till hel pension komme att inträda vid 62 lefnads- och 30 tjänstår, skulle blifva den, att provinsialläkare för uppnående af det erforderliga antalet tjänstår ej sällan skulle nödgas kvarstå i tjänst till bortåt sjuttionde lefnadsåret, hvilket vore obilligt mot provinsialläkaren och föga gagneligt för en tillfredsställande skötsel af dessa befattningar; samt att, liksom styrelsen på grund härpå ansåge en höjning för provinsialläkarne af tjänståldern från den nu bestämda eller 25 tjänstår, därpå 20 år såsom provinsialläkare, icke böra ifrågakomma, så borde, enligt styrelsens mening, af samma skäl för länsveterinär rätten att erhålla pension inträda vid 62 lefnadsår och 25 tjänstår, därpå 20 år såsom länsveterinär, under det att enligt kommitténs förslag länsveterinär icke blefve pensionsberättigad förrän vid 67 lefnadsår och 35 tjänstår;

af *Generaltullstyrelsen*: att pensionsåldern för de till tullverkets kust- och gränsbevakning hörande betjante icke utan fara kunde höjas utöfver hvad i mom. a) föreslagits för vissa tjänstinnehafvare eller 62 lefnads- och 30 tjänstår, hvadan de i mom. c) förekommande orden: »bevakningspersonalen vid tullverket» borde förändras till: »betjante vid tullverkets lokalförvaltning» samt under mom. a) införas: »betjante vid tullverkets kust- och gränsbevakning»;

samt af *Domänstyrelsen*: att det vore behöfligt att bibehålla den i nådiga kungörelsen den 29 november 1889 intagna bestämmelse, hvarigenom tillfälle beredes att åt innehafvare af skogsstatstjänst, som befinnes sjuklig eller till hälsan försvagad, gifva afsked med pension redan efter uppnådda 60 lefnadsår och 30 tjänstår.

Uti den underdåniga skrifvelse, som, enligt hvad här ofvan omför-
mälts, *direktionen öfver institutet och förskolan för blindas* å Tomtebodas till
Eders Kungl. Maj:t aflåtit, har direktionen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t
täcktes vidtaga åtgärder för ordnande af pensionering af befattningshafvande
vid statens blindanstalter i öfverensstämmelse med kommitténs förslag
allenast med den ändring, att rätt till pension skulle inträda, för såväl
lärare som lärarinna: efter 30 tjänstår i statens eller folkskolans tjänst,
däraf minst 20 år vid någon statens blindskola, samt för lärare: vid upp-
nådda 62 lefnadsår och för lärarinna: vid 55 lefnadsår; börande, när pen-
sionsrätt inträddt, tjänstinnehafvare vara skyldig att afgå, direktionen dock
obetaget att på grund af ansökning för ett år i sänder låta med afskedet
bero under högst fem år.

Hvad nu först beträffar den af Fångvårdsstyrelsen och Generalpost-
styrelsen uttalade mening, att någon *framflyttning af pensionsåldern för*
tjänstinnehafvarne i allmänhet icke skulle vidtagas men tjänstinnehafvare,
som uppnått nämnda åldersgräns, tillförsäkras rättighet att kvarstå i tjänst
två år utöfver den för pensionsrättens inträde fastställda åldersgräns, så
kan Statskontoret icke understödja detta förslag, hvars antagande vore
ägnadt icke blott att motverka det ändamål, man genom en framflyttning
af pensionsåldern för tjänstinnehafvarne i allmänhet söker vinna, utan äfven
att åt den särskilde tjänstinnehafvaren inrymma ett afgörande inflytande
på frågan om tiden för hans afgang från tjänsten, som icke kan anses
vara på sin plats. Statskontoret finner sig icke heller kunna tillstyrka
afseende å Generalpoststyrelsens förslag om bibehållande af den nuvarande
pensionsåldersgränsen för de vid postverkets lokalförvaltning anställda
tjänstemännen, enär Statskontoret hyser den uppfattning, att behof icke
torde förefinnas för dessa tjänstemän att i förevarande hänseende intaga
undantagsställning.

Då de skäl, hvilka föranledde Eders Kungl. Maj:t att för 1898 års
riksdag framlägga förslag om antagande af nu gällande *undantagsbestäm-
melse rörande chefens för Medicinalstyrelsen pensionsrätt*, torde komma att
äga sin fulla giltighet, äfven om det förevarande lagförslagets medgifvande
af rätt till erhållande af afkortad pension varder slutligen antaget, har
Statskontoret ansett nödigt, att nämnda undantagsbestämmelse bibehålles,
och därför upptagit densamma i sitt förslag till ändrad lydelse af 5 §.

Hvad Medicinalstyrelsen erinrat beträffande den af kommittén före-
slagna *tjänståldern för provinsialläkares rätt till erhållande af hel pension*
torde vara förtjänt af beaktande; och då det näppeligen torde förefinnas

anledning att höja tjänstårens antal i detta fall utöfver hvad som motsvarar den föreslagna förhöjningen af lefnadsåldern, har Statskontoret — utan att återupptaga den för närvarande gällande bestämmelsen, att af tjänståren 20 år böra vara tillbragta såsom provinsialläkare — ansett sig kunna förorda en sådan modifiering af kommitténs förslag i denna del, att rätt till hel pension komme att för provinsialläkare inträda vid 62 lefnadsår och 27 tjänstår.

Då Medicinalstyrelsen ansett, att för *länsveterinär* borde i afseende å pensionsåldern gälla motsvarande bestämmelse som för provinsialläkare, och alltså föreslagit, att rätt till hel pension skulle för länsveterinär inträda vid 62 lefnadsår och 25 tjänstår, däraf 20 år såsom länsveterinär, så är detta samma förslag, som af Medicinalstyrelsen framlades i dess jämväl åberopade underdåniga skrifvelse af den 16 december 1898 med allenast den förändring, att lefnadsåldern nu blifvit höjd med två år. Medicinalstyrelsen hade nämligen då, med hänsyn särskildt till länsveterinärernas ansträngande och ofta hälsovådliga tjänstgöring, hemställt, att pensionsåldern ej borde sättas högre än 60 år, samt att pension borde af dem erhållas efter 25 års tjänstgöring i statens tjänst, af hvilka 20 år såsom länsveterinär. Sedan Statskontoret i underdånigt utlåtande den 18 september 1900 anført, att frågan om förändrade bestämmelser angående länsveterinärernas pensionsrätt syntes böra tagas under ompröfning i sammanhang med den allmänna omreglering af det civila pensionsväsendet, som då förbereddes, yttrade vid ärendets föredragning inför Eders Kungl. Maj:t den 11 januari 1901 statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, att han i likhet med Statskontoret och på de af denna myndighet anförda skäl ansåge, att några förändrade bestämmelser i afseende å länsveterinärernas pensionsrätt för det tillfället icke borde ifrågakomma i vidare mån än, att dem syntes skäligen böras tillförsäkras ett något förhöjdt pensionsbelopp, hvaremot med det definitiva ordnandet af denna fråga borde anstå till dess en allmän omreglering af det civila pensionsväsendet komme till stånd; tilläggande emellertid föredragande departementschefen, att han likväl ansåge sig icke böra underlåta att framhålla, det han funne de af Medicinalstyrelsen föreslagna villkor i detta hänseende lämpliga *med undantag* allenast af *åldersgränsen*, som syntes kunna höjas från 60 till 65 år.

Genom 1901 års riksdagsbeslut erhöilo länsveterinärerna icke heller annan undantagsställning i pensionshänseende än att för länsveterinär fixerades ett pensionsbelopp af 1,800 kronor, hvilken summa med 100 kronor öfverskjuter länsveterinärlönen med ålderstillägg.

På grund af hvad sålunda förekommit, och då vid bestämmande af tjänstårens antal i detta fall hänsyn lärer böra tagas till det förhållande,

att länsveterinärkåren väl i allmänhet rekryteras från distriktveterinärkåren, och att anställning såsom distriktveterinär icke medför rätt till tjänstårsberäkning enligt denna lag, torde i sammanhang med den allmänna pensionsreglering, som nu förestår, någon undantagsställning böra beredas länsveterinär i afseende å det för hel pensions erhållande erforderliga antalet såväl lefnads- som tjänstår. Statskontoret har för den skull trott sig böra förorda, att länsveterinär må blifva till hel pension berättigad vid samma lefnads- och tjänstålder som den för lärarne vid veterinärinstitutet föreslagna eller vid 65 lefnadsår och 25 tjänstår; innebärande detta alltså att Statskontoret ansett tillräcklig anledning saknas att i detta fall införa någon bestämmelse om att af de för pension stadgade tjänståren vissa år böra vara tillbragta såsom länsveterinär.

Mot den af Generaltullstyrelsen gjorda hemställan, att de i 5 § mom. c. förekommande orden: »bevakningspersonalen vid tullverket» förändras till: »betjante vid tullverkets lokalförvaltning» samt att under mom. a. införas: »betjante vid tullverkets kust- och gränsbevakning» har Statskontoret ansett sig icke kunna göra någon erinran, helst dessa betjante vid kust- och gränsbevakningen numera enligt 1904 års lönereglering medgifvits att vid uppnådda 60 lefnads- och minst 30 tjänstår erhålla efter afskedstagandet oafkortad lön såsom pension. Statskontoret föreställer sig också, att med antagande af en allmän pensionslag för civila tjänstinnehafvare, i hvilken behörigt afseende fästats vid den ställning i pensionshänseende den ifrågavarande personalen bör intaga, de för denna personal afsedda *särskilda bestämmelser*, hvarom här ofvan blifvit förmäldt, kunna såsom *obehöfliga upphäfvas*.

Då Domänstyrelsen framhållit behovet af att bibehålla den vid skogsstatens omreglering år 1889 Kungl. Maj:t och Domänstyrelsen medgifna rätt att i händelse af sjuklighet eller försvagadt hälsotillstånd uppå ansökning gifva *skogstjänsteman eller skogsbetjänt afsked redan vid 60 lefnadsår och 30 tjänstår*, och då denna bestämmelse lär hafva tillkommit väsentligen af hänsyn till det allmännas intresse, har Statskontoret, som dock anser det egentliga syftet med ifrågavarande stadgande bäst vinnas genom att göra afgången oberoende af tjänstinnehafvarens därom gjorda ansökning, funnit sig böra i antydda modifierade form upptaga stadgandet under nästföljande paragraf.

Vid behandlingen af 5 § har Statskontoret icke kunnat underlåta att taga hänsyn till den pensionsreglering, som, enligt hvad här ofvan omförmäls, blifvit genom nådiga kungörelser af den 27 augusti 1904 fastställd att gälla från och med innevarande år *dels för lärare och lärarinnor vid rikets allmänna läroverk, dels för lärare och lärarinnor vid högre*

lärarinneseminariet, dels ock för lärare och lärarinnor vid rikets folkskoleseminarier; och har Statskontoret därför uti sitt förslag till ändrad lydelse af 5 § upptagit de sålunda gifna bestämmelserna i hithörande delar.

Statskontoret har därjämte, med föranledande af den *framställning från direktionen öfver blindinstitutet*, hvarom i det föregående blifvit taladt, tagit i öfvervägande frågan om den lefnads- och tjänstålder, vid hvars uppnående rektor samt lärare och lärarinna vid rikets blindundervisningsanstalter böra äga rätt att komma i åtnjutande af pension. Hvad då först angår *lärarinnorna*, har Statskontoret trott det vara riktigast, att för dem fastställdes samma pensionsålder som för alla öfriga lärarinnor, å hvilka denna lag skulle blifva tillämplig, alltså: 55 lefnadsår och 25 tjänstår. Beträffande åter *lärarne*, har Statskontoret väl, i likhet med direktionen, funnit såväl lefnads- som tjänstårens antal böra för dem sättas något lägre än den för lärarne vid de allmänna läroverken föreslagna och har alltså i denna del upptagit direktionens förslag om en lefnadsålder af 62 år och en tjänstålder af 30 år; hvaremot Statskontoret, hvad *såväl lärarinnor som lärare* angår, å ena sidan icke ansett sig kunna för dessa tjänstinnehafvare förorda någon afvikelse från den allmänna bestämmelsen i 17 § om den tjänstgöring, som bör vara grundläggande för tjänstårsberäkningen, men också å andra sidan vid sådant förhållande funnit anledning saknas till upptagande af det af direktionen föreslagna villkoret af 20 års anställning vid någon statens blindskola. För *rektorerna* har någon undantagsställning icke blifvit af direktionen ifrågasatt; och torde alltså, liksom för sådana ämnes- och öfningslärare vid statens läroverk, som icke blifvit i pensionslagen särskildt angifna, pensionsrätt böra för rektor vid statens blindundervisningsanstalt, om han eljest intager den ställning att pensionslagen är å honom tillämplig, inträda vid 65 lefnadsår och 35 tjänstår.

Äberopande hvad nu blifvit anfördt, får Statskontoret *dels föreslå följande förändrade lydelse för*

5 §.

»Rätt att komma i åtnjutande af hel pension inträder vid uppnådda sextiosju lefnads- och trettiofem tjänstår; dock att sådan rätt inträder:

a) för ämneslärarinna vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna samt blindundervisningsanstalterna: vid femtiofem lefnads- och tjugofem tjänstår;

b) för provinsialläkare: vid sextiotvå lefnads- och tjugosju tjänstår;

c) för läkare vid hospital eller asyl för sinnessjuka, betjante vid tullverkets kust- och gränsbevakning, gymnastiklärare äfvensom de vid blindundervisningsanstalterna anställda manliga lärare: vid sextiotvå lefnads- och trettio tjänstår;

d) för lärare vid universiteten, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tekniska högskolan, gymnastiska centralinstitutet, farmaceutiska institutet, undervisningsanstalterna för barnmorskor, veterinärinstitutet, fria konsternas akademi och musikaliska akademiens konservatorium äfvensom för länsveterinärer: vid sextiofem lefnads- och tjugofem tjänstår;

e) för bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna, postvaktbetjante, betjante vid tullverkets lokalförvaltning, andra ämnes- och öfningslärare vid statens läroverk än de under c) och d) särskildt angifna äfvensom landtbruksingenjörer samt tjänstemän och betjante vid skogsstaten: vid sextiofem lefnads- och trettiofem tjänstår;

f) för chefen för medicinalstyrelsen: vid sextiosju lefnadsår och tio tjänstår såsom chef för nämnda styrelse.»

dels ock beträffande

6 §.

hemställa, att till denna paragraf måtte fogas ett *nytt stycke* af denna lydelse:

»Styrkes genom behörig läkares intyg, att vid den lokala skogsförvaltningen anställd tjänstinnehafvare, som uppnått sextio lefnads- och trettio tjänstår, är sjuklig eller till hälsan försvagad, och pröfvas af den myndighet, hvilken äger att bevilja tjänstinnehafvaren afsked, nämnda förhållande vara hinderligt för tjänstens behöriga utföfvande, inträder äfven i sådant fall skyldighet för den tjänstinnehafvare att från tjänsten afgå.»

7 §.

På grund af hvad här ofvan blifvit anfördt i fråga om fastställande af ett minimibelopp för afkortad pension samt om skyldighet för sjuklig eller till hälsan försvagad tjänstinnehafvare vid den lokala skogsförvaltningen att afgå från tjänsten får Statskontoret hemställa, *dels att andra stycket i 7 § må erhålla denna förändrade lydelse:*

»Tjänstinnehafvare, som afgår från tjänsten på grund af bestämmelsen i 6 § c), vare, ändå att han icke uppnått den i 5 § stadgade lefnadsålder, berättigad till pension. Uppgår antalet tjänstår till det i 5 § föreskrifna antal, utgår pensionen med helt belopp; i annat fall af-

kortas pensionen i förhållande till tjänstårens antal men må dock icke i något fall understiga tre fjärdedelar af det vid tiden för afgang för tjänstinnehafvaren gällande pensionsunderlag;»

dels ock, att till 7 § må läggas ett nytt stycke, det fjärde, så lydande:

»Tjänstinnehafvare vid den lokala skogsförvaltningen, som jämlikt sista stycket af 6 § afgår från tjänsten, äger att därvid undfå pension till belopp motsvarande det för hel pension bestämda.»

11 §.

Statskontoret hemställer, att *första stycket af 11 §* må erhålla följande *omredigerade* lydelse:

»De i föregående paragraf omförmälda afgifterna ingå till en särskild fond för pensionering af civila tjänstinnehafvare.»

14 §.

Enligt innehållet i första stycket b) skulle den, som upphör att vara svensk medborgare, förverka rätten att för framtiden uppbära beviljad pension; och motsvarande bestämmelse återfinnes såväl i lagförslaget af 1894 som i det för 1899 års riksdag framlagda lagförslag.

Af motiverna till 1894 års lagförslag inhämtas, att förslagsställarne funnit ett dylikt stadgande innefatta en sådan bestämmelse, »hvilken tillhör hvarje pensionslag och icke tarvar någon särskild motivering».

Uti motiverna till nu förevarande lagparagraf heter det, att rätten till beviljad pensions uppbärande för framtiden torde böra förverkas, därest en pensionstagare skulle öfvergå till främmande nationalitet, enär han därigenom upphör att äga den egenskap af svensk medborgare, hvilken enligt detta lagförslag utgör en nödvändig förutsättning för att tjänstinnehafvare vid afskedstagandet må kunna tilläggas pension.

Då, särskildt med hänsyn därtill att tjänstinnehafvarne genom egna tillskott skulle komma att själfva bekosta en del af pensionen, tvekan nog kan uppstå om det befogade i en bestämmelse sådan som den föreslagna, har Statskontoret ansett frågan vara värd en mera ingående undersökning, hvars företagande gifvit vid handen följande förhållanden.

För de tjänstinnehafvare, å hvilka denna lag är afsedd att vinna tillämpning, finnes för närvarande icke någon positiv bestämmelse, på grund af hvilken förlust af *författningens* förvärfvad pension af statsmedel skulle blifva en påföljd vare sig för den pensionär, som afflyttar från riket,

eller för den, som blifver annan makts undersåte och därigenom förlorar sin svenska medborgarerätt.

Då *pensionär å allmänna indragningsstaten från riket afflyttat*, har emellertid i särskilda fall frågan om hans rätt att fortfarande få åtnjuta pensionen gjorts till föremål för nådig pröfning; och anledningen härtill synes hafva varit ett stadgande i Kungl. brefvet den 25 mars 1793 angående »Kungl. Maj:ts håfstat» m. m. Uti detta bref har nämligen — sedan Kungl. Maj:t i anseende till förekomna särskilda omständigheter tillåtit hustrun till en lifknekt att, oansedt hon sig på utrikes ort uppehölle, icke dess mindre få tillgodonjuta en henne genom Kungl. bref den 27 december 1786 anslagen pension — »på det sådant icke måtte tjäna andra till praejudicat», förordnats, att, i händelse bland de öfriga, som på *beneficii- och benådningsstaten* vore uppförda, någon antingen för det dåvarande vore i främmande land boende eller ock därefter sig utur riket begåfve, densamme då icke finge utbekomma mer än *hälften af den anslagna årliga pensionen eller understödet, så länge och intill dess en sådan pensionär befunnes inom rikets gränser vara återflyttad*.

Något fall, då *pensionär å allmänna indragningsstaten öfvergått till annan nationalitet*, är icke Statskontoret bekant.

Uti *vissa af Kungl. Maj:t fastställda reglementen för pensionsinrättningar, hvilkas verksamhet till större eller mindre del uppehålles genom statsanslag*, är uttryckligen stadgadt, hvilken inverkan pensionärs afflyttning till utrikes ort eller öfvergång till annan nationalitet skall utöfva på pensionsrätten.

Sålunda innehåller gällande *reglemente för flottans pensionskassa* bestämmelser, enligt hvilka pensionstagare, som afflyttar till utrikes ort, får bibehålla sin pension jämte fyllnadspension oförändrad, hvaremot pensionstagare, som blifver främmande makts undersåte, har förverkat rättighet till pension jämte fyllnadspension under sin återstående lifstid. Dessa bestämmelser gälla äfven i tillämpliga delar, då till gratial berättigad änka eller barn afflyttar till utrikes ort.

I senast fastställda *reglemente för civilstatens pensionsinrättning* stadgas, att vistande utom riket icke medför rubbning i pensionsrätten; men i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa heter det om pensionär, som uppbär pension från *allmänna änke- och pupillfonden*, d. v. s. uteslutande af statsmedel, att, om hon flyttar utrikes, minskas hennes pension af denna fond till hälften, såframt icke Kungl. Maj:t på särskilda skäl finner godt att därifrån bevilja undantag.

Af det för *folkskolelärares pensionsinrättning* gällande reglementet inhämtas, att pensionstagare, som bosätter sig å utrikes ort, utan att där-

till äga Kungl. Maj:ts nådiga tillstånd, därigenom förverkar pension för den tid, han utrikes är, samt att, om pensionstagare varder främmande makts undersåte eller träder utan Kungl. Maj:ts tillstånd i främmande stats tjänst, hans rätt till pension upphör. Några häremot svarande bestämmelser förekomma icke i reglementet för folkskolelärarnes änke- och pupillkassa.

Då *öfriga reglementen* för pensionsinrättningar, genom hvilka pensionering af statstjänstemän ombesörjes, såvidt Statskontoret kunnat finna, sakna bestämmelser i nu förevarande hänseende, har tydligen hvarken aflyttning ur riket eller öfvergång till främmande nationalitet någon inverkan på rätten att åtnjuta enligt dessa reglementen beviljad pension.

Upptagande i nu förevarande pensionslag af en bestämmelse om *ovillkorlig förlust* af beviljad pension för den pensionär, som upphör att vara svensk medborgare, torde säkerligen icke komma att medföra vidare praktisk betydelse, när bestämmelsen förmodligen endast i något sällsynt undantagsfall skulle blifva tillämplig; och då härtill kommer, att rättsgrunden för ett sådant stadgande synes Statskontoret vara tämligen tvifvelaktig, finner Statskontoret sig böra hemställa, att *ifrågavarande bestämmelse icke må i en blifvande pensionslag intagas*, samt att jämväl de i sista stycket af 14 § förekommande orden: »här i riket bosatt» må ur lagtexten utgå. Däremot torde framför det i samma stycke förekommande ordet: »understöd» böra för vinnande af full tydlighet inskjutas ordet: »årligt».

15 §.

Då åt Konungen synes böra förbehållas rättighet att, därest omständigheterna i något fall skulle därtill föranleda, medgifva restitution af ett till följd af stadgandet i denna paragraf förverkadt pensionsbelopp, föreslår Statskontoret, att *till paragrafen göres följande tillägg*: »dock med rätt för Konungen att, efter pröfning af anledningen till försummelsen, medgifva beloppets utbetalning, om framställning därom göres».

16 §.

I motiveringen till 16 §, som handlar om förening af pension med lön eller med annan pension, har kommittén uttalat, att tjänstinnehafvare, med hänsyn till den enligt förslaget honom åliggande skyldighet att erlägga afgift för blifvande pension, icke syntes böra betagas hvarje möjlighet att få åtnjuta fördel af inbetalda afgifter, hvarför kommittén, utgående från förutsättningen att dessa afgifter i genomsnitt skulle mot-

svara en tredjedels pension, föreslagit bestämmelser i syfte att därigenom skulle åt tjänstinnehafvare alltid bevaras rätten till bekommande af nämnda pensionsandel.

Den af kommittén i 16 § 1:o) föreslagna bestämmelsen, att för den, som vid afgang från tjänsten »åtnjuter lön för annan tjänst, pension må, för den tid lönen för den andra tjänsten åtnjutes, utgå med en tredjedel af det belopp, som enligt pensionslagens bestämmelser eljest skolat utgå», synes emellertid ej fullt tillgodose det nyss angifna syftet, såsom följande exempel torde klargöra. Om en tjänsteman, som vid afgang från tjänsten är berättigad till pension å 3,000 kronor, åtnjuter lön för annan tjänst med 1,000 kronor, varder han på grund af nyssnämnda stadgande ställd i valet mellan att antingen få sin pension nedsatt till 1,000 kronor och således sina inkomster förminskade till 2,000 kronor, eller ock, om han vill åtnjuta full pension å 3,000 kronor, frånträda den senare tjänsten och därvid helt och hållet uppoffra den pensionsrätt å denna tjänst, han genom gjorda inbetalningar af pensionsavgifter grundlagt. Obilligheten häraf lär näppeligen kunna bestridas och torde framgå än tydligare vid en jämförelse med bestämmelsen i 16 § 2:o), enligt hvilken i nyss angifna exempel tjänstinnehafvaren, om han blifvit pensionsberättigad å den lägre aflönade tjänsten samtidigt med eller förr än å den andra tjänsten, skulle, då han afginge äfven från denna senare, komma att i pension uppbära 3,333 kronor 33 öre.

Statskontoret anser därför, att mom. 1 af ifrågavarande paragraf bör modifieras därhän, att pensionen och lönen tillsammans alltid må uppgå åtminstone till beloppet af den pension, han skulle hafva uppburit, om han icke innehaft någon annan tjänst; och synes stöd härför äfven kunna hämtas af det motsvarande stadgandet i mom. 3.

Till mom. 1 synes alltså böra fogas följande tillägg: »dock att, därest härigenom pensionen och lönen tillsammans icke uppgå till beloppet af den pension, som eljest skolat för förstnämnda tjänst åtnjutas, pensionen ökas med skillnaden».

18 §.

Till de i 18 § c) omförmälda tjänstinnehafvare, för hvilka *särskilda pensionsunderlag* skulle tills vidare blifva gällande, böra enligt Statskontorets mening läggas: ej mindre de professorer vid Karolinska medikokirurgiska institutet, hvilkas pensioner, på sätt ofvan erinrats, blifvit till sina belopp bestämda under år 1904, än äfven länsveterinärerna, för hvilka, såsom förut nämnts, särskildt pensionsbelopp fastställdes år 1901; och då

anledning lärer saknas till vidtagande af någon rubbning i de särskilda grunder för pensions beräkning, hvilka i sammanhang med 1904 års löne-reglering antagits för tecknings-, gymnastik- och musiklärarne vid rikets allmänna läroverk, har Statskontoret under 18 § upptagit *ny undantagsbestämmelse* litt. d) för dessa öfningslärare.

Statskontoret får alltså föreslå, att, med bibehållande af litt. a) och b) oförändrade,

dels 18 § c) må erhålla denna förändrade lydelse: »för häradshöfding, provinsialläkare, professor vid karolinska mediko-kirurgiska institutet: i medicin, i kirurgi och i pediatrik äfvensom för länsveterinär samt förste landtmätare pensionsunderlaget skall, intill dess ny lönestat må vara fastställd, utgöra det belopp, som före lagens trädande i kraft blifvit såsom pension för sådan tjänstinnehafvare bestämd»;

dels ock under samma paragraf må införas en ny punkt d) af denna lydelse: »d) för tecknings-, gymnastik- och musiklärare vid rikets allmänna läroverk skall, intill dess ny lönestat må vara fastställd, gälla: i afseende å beräkning af pensionsunderlaget, att såsom pensionsunderlag skall betraktas lönen, oafkortad, samt vid beräkning af beloppet af hel pension hvad genom nådiga kungörelsen den 27 augusti 1904 blifvit stadgadt om pensionsbeloppets beräkning».

Uti särskilda underdåniga skrivelser, hvilka, enligt hvad i början af detta utlåtande förmäldes, finnas i tryck fogade vid hufvudbetänkandet, har kommittén framställt förslag till bestämmelser beträffande sådana tjänstinnehafvare, hvilka, oaktadt den allmänna pensionslagen icke bort eller kunnat så affattas, att den omedelbart och i alla afseenden komme att blifva å dem tillämplig, dock böra få åtnjuta de förmåner, nämnda lag erbjuder, och vara underkastade de förpliktelser, till hvilka den förbinder med dem eljest likställda tjänstinnehafvare.

Kommittén har sålunda af anförda skäl hemställt, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen besluta, att, därest lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension, af hufvudsakligen samma innehåll, som det af kommittén framlagda lagförslaget, varder antagen, denna lags bestämmelser skola i alla tillämpliga delar gälla

dels de ordinarie och extra ordinarie professorsämbeten vid rikets universitet, till hvilkas innehafvare aflöningen utgår uteslutande i form af afkomst af prebendepastorat; börande dock i fråga om beräkning af pensionsunderlag iakttagas, att pensionsunderlaget för hvarje sådant professors-

d) Pensionslagens konsekvenser.

eller extra ordinarie professorsämbete skall anses utgöra enahanda belopp som för annan ordinarie eller extra ordinarie professur vid samma universitet, samt att ålderstillägg icke må vid pensionsunderlagets bestämmande beräknas, med mindre tjänstinnehafvaren fullgjort de för annan likställd tjänstinnehafvare i sådant afseende föreskrifna villkor;

dels ock ej mindre den genom riksrådet Johan Skyttes donationsbref inrättade professuren vid Uppsala universitet än äfven den professur vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, som är grundad på gåfvobref af f. d. provinsialläkaren Gustaf Böttiger, den senare professuren dock endast såvidt de med donationen förenade villkor icke utgöra hinder för pensionslagens tillämpning; börande därvid iakttagas, att pensionsunderlaget för hvardera tjänsten skall utgöra samma belopp som för annan ordinarie professur; dock att ålderstillägg icke må vid pensionsunderlagets bestämmande beräknas, med mindre tjänstinnehafvaren fullgjort de för annan likställd tjänstinnehafvare i sådant afseende föreskrifna villkor.

I anledning af förslaget om pensionslagens tillämpning å *prebendeinnehafvarne* hafva i de däröfver afgifna yttrandena hufvudsakligen anförts:

af det *större akademiska konsistoriet i Uppsala*: att nuvarande innehafvaren af förste teologie professuren i Uppsala — den ende, hvarom vid detta universitet här vore fråga — förklarat sig icke hafva något mot förslaget att erinra; att denne professor, förutom inkomsterna af Uppsala stads och Vaksala prebendepastorat, hade sig tilldeladt *löneanslag af universitetets medel*, i stat upptaget till 1,039 kubikfot 5 kannor spannmål och i värde beräknadt till 2,224 kronor 53 öre; samt att konsistoriet för egen del icke hade något att erinra mot pensionskommitténs förslag;

af det *större akademiska konsistoriet i Lund*: att de ordinarie professorerna inom teologiska fakulteten vid Lunds universitet, förutom afkomsten af prebendepastorat, åtnjöte i spannmål beräknade *lönebidrag af universitetets medel*; att således endast de e. o. professorernas inom nämnda fakultet aflöning till hela beloppet utgjordes af afkomst af prebendepastorat; samt att pensionskommitténs förslag borde med afseende på ifrågavarande lärare vinna tillämpning, i den mån de vore skyldiga eller förklarade sig villiga att underkasta sig sådana bestämmelser;

af *universitetskanslern*: att kanslersämbetet icke hade något att invända mot bifall till kommitténs förslag rörande tillämpning af den ifrågasatta nya pensionslagens bestämmelser jämväl å professorer af ifrågavarande slag, i den mån deras innehafvare vore skyldiga eller förklarade sig villiga att underkasta sig dessa bestämmelser.

A Statskontorets sida har kommitténs hemställan beträffande pensionslagens tillämpning å prebendeinnehafvarne vid universiteten icke gifvit

anledning till annan erinran än att, då, enligt hvad upplyst blifvit, en del af dessa prebendeinnehafvare åtnjuta lönebidrag af universitetens medel, efter ordet: »*aflöningen*» torde, till förekommande af all osäkerhet, böra inskjutas orden: »*anslag af universitetets medel oberäknadt*».

Uti de yttranden, som blifvit afgifna i anledning af kommitténs förslag om pensionslagens tillämpning å *skytteanska professurens innehafvare*, har i hufvudsak anförts:

af *patronus för den skytteanska stiftelsen*: att han icke hade något att erinra mot kommitténs ifrågavarande förslag, under förbehåll att patronus blefve den, som ägde bestämma, huruvida en pensionsberättigad professor finge under den tid, lagen medgäfve, kvarstå i tjänsten eller icke;

af *nuvarande innehafvaren af skytteanska professuren*: att han instämde med patronus;

af det *större akademiska konsistoriet i Uppsala*: att konsistoriet icke i hufvudsak hade något att invända mot kommitténs förslag;

af *universitetskanslern*: att han icke hade något att erinra mot bifall till kommitténs förslag jämväl i fråga om den Kungl. Maj:t förbehållna rätt att i visst fall låta med afskedet anstå, *dock under förbehåll dels* att skytteanske professorn blefve, utan något särskildt reglerande från statens sida af pensionsunderlaget, i afseende härpå utan vidare likställd med öfriga ordinarie professorer, så att han skulle, därest han innehaft sitt professorsämbete under de tidslängder, som vore föreskrifna för ordinarie professorers tillträdande af ålderstillägg, utan vidare anses hafva blifvit berättigad till dylikt ålderstillägg samt på dem grundadt pensionsbelopp, *dels ock* att nuvarande innehafvaren af professuren finge äga valfrihet mellan att behålla den honom nu tillkommande pensionsrätt och att erhålla den pensionsrätt med motsvarande skyldigheter, som genom den föreslagna nya ordningen skulle komma till stånd.

För egen del får Statskontoret i den förevarande frågan anförä, att då staten, utan att därtill hafva någon som helst skyldighet, låtit professor skytteanus få åtnjuta samma pensionsförmån som bereds åt andra ordinarie professorer vid universiteten, innehafvaren af denna professur icke synes kunna hafva berättigade anspråk på att ifråga om denna pensionsförmån intaga någon särställning i en blifvande pensionslagstiftning; och Statskontoret får därför — med erinran att å den nuvarande innehafvaren, såsom utnämnd till ämbetet år 1901, är tillämplig bestämmelsen i nådiga kungörelsen den 31 mars 1900 därom att den, som efter sistnämnda dag utnämnes till befattning, med hvilken följer rätt till pension å allmänna indragningsstaten, skall vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade — i underdånighet tillstyrka den

af pensionskommittén i fråga om pensionslagens tillämpning å skytteanska professurens innehafvare gjorda hemställan.

Af de yttranden, hvilka afgifvits öfver förslaget om pensionslagens tillämpning å innehafvaren af *den s. k. malmstenska professuren* vid karo-linska mediko-kirurgiska institutet, inhämtas:

att *nuvarande innehafvaren af denna professur* afstyrkt förslaget såsom innebärande ett för professurens innehafvare synnerligen dåligt ekono-miskt resultat;

att *lärarekollegiet* vid nämnda institut ansett, att, äfven om lagförslaget i öfrigt skulle komma att genomföras, det dock icke borde blifva gällande för innehafvaren af den ifrågavarande professuren;

samt att *universitetskanslern*, under erinran att jämlikt bestämmelse i nådigt bref den 1 april 1887 denna professur bör benämnas »Per Henrik Malmstens professur», i likhet med *lärarekollegiet* och professurens nuvarande innehafvare, bestämdt afstyrkt det ifrågavarande förslaget.

Statskontoret, som visserligen finner önskvärdt, att innehafvaren af denna professur äfven framgent komme att intaga samma ställning i pen-sionshänseende som institutets öfriga ordinarie professorer, men i likhet med kommittén anser tvifvelaktigt, huruvida sådant emot vederbörandes bestridande kan låta sig göra, får därför endast hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t i denna del af ärendet inhämta justitiekanslersämbetets ut-låtande.

Hvad kommittén anført i sina särskilda underdåniga skrivelser: i anledning af väckt fråga om beredande af pensionsrätt för *den vid Sveriges geologiska undersökning fast anställda personal*; i anledning af väckt fråga om beredande af pensionsrätt för *den vid rikets allmänna kartverk anställda civila personal*; och i fråga om beredande af pensionsrätt för *konsistorie-notarierna, de extra ordinarie professorerna vid universiteten samt åtskilliga vid Lunds universitet anställda arfvodestagare*, har icke gifvit anledning till erinran eller något särskildt uttalande från Statskontorets sida.

Af hvad häröfvan återgifvits af innehållet dels i vissa under den 27 augusti 1904 utfärdade nådiga kungörelser dels ock i ett vid innevarande års riksdag fattadt beslut har framgått, att tillförordnade rektorer vid de allmänna läroverken och rektor vid högre lärarinneseminariet samt åtskilliga arfvodestagare vid folkskoleseminarierna blifvit tillförsäkrade pension af statsmedel, mot det att de få vidkännas afdrag å sina respektive aflönings-förmåner till belopp, beräknade enligt samma grunder som för pensions-afgifterna blifvit i pensionslagförslaget förordade. Då tydligt lär vara, att å

dessas tjänstinnehafvare, hvilka på grund af sin ställning såsom antingen tillförordnade eller endast arfvodestagare icke ansetts kunna hänföras *direkt* under den nya pensionslagen, samma lags stadganden dock torde böra vinna tillämpning, i den mån sådant eljest låter sig göra, har Statskontoret trott sig böra hemställa, att, i sammanhang med antagande af pensionslag för civila tjänstinnehafvare, *särskild nådig kungörelse* måtte utfärdas, hvari föreskrifter meddelas därom,

att nedannämnda lärare bibehållas vid dem genom nådiga kungörelser den 27 augusti 1904 tillerkända pensionsförmåner, nämligen

a) tillförordnade rektorer vid rikets allmänna läroverk och folkskoleseminarierna;

b) rektor vid högre lärarinneseminariet;

c) lärare vid rikets folkskoleseminarier: i musik och sång, i teckning, i gymnastik och i slöjd;

med skyldighet för en hvar af dem att å sina aflöningsförmåner vidkännas i samma nådiga kungörelse angifvet afdrag samt att vara underkastad den allmänna pensionslagens stadganden, i den mån de kunna å honom tillämpas.

Innan Statskontoret lämnar den afdelning af kommittébetänkandet, som afhandlar förslaget till pensionslag för civila tjänstinnehafvare, har Statskontoret ansett sig böra fästa uppmärksamheten därå, att, i sammanhang med en sådan lags slutliga antagande, de bestämmelser, — som innehållas i gällande reglemente för flottans pensionskassa samt i nådiga kungörelsen den 22 januari 1892, angående särskildt fastställda grunder för pensioneringen af ämbets- och tjänstemän samt vaktbetjante vid lotsstyrelsen afvensom af befäl och underbefäl vid lotsverket, och som afse att i fråga om pensionsbeloppen bereda likställighet mellan å ena sidan *vissa civila tjänstinnehafvare inom marinförvaltningen och lotsstyrelsen* och å den andra deras vederlikar bland de tjänstinnehafvare, å hvilka den nya pensionslagen är afsedd att tillämpas, — torde böra underkastas en revision, i syfte att den hittills rådande likställigheten i berörda afseende afven framgent måtte upprätthållas.

B. Ombildning af civilstatens pensionsinrättning.

Kommitténs uttalanden. Beträffande denna och därmed sammanhängande frågor har af *kommittén* uttalats hufvudsakligen:

att af den genom kommitténs försorg verkställda utredning finge anses framgå, att de tillgångar, hvaröfver kassan förfogar, äro nödvändiga för kassan, därest den skall kunna svara för sina förbindelser enligt hittills gällande reglementen;

att pensionering af civila tjänstinnehafvare vid sidan af den, som komme att grunda sig på den föreslagna nya pensionslagens bestämmelser, icke bör eller behöfver ifrågakomma, så vidt det rör de tjänstinnehafvare, hvarå nämnda lag skulle blifva tillämplig;

att kommittén icke funnit sig äga anledning att tillstyrka ombildning af den nuvarande civilstatens pensionsinrättning i det syfte, att pensionsinrättningen, mot uppbärande af de af tjänstinnehafvarne enligt den föreslagna pensionslagen utgående afgifter och därutöfver erforderligt statsanslag, skulle bestrida den pensionering af civila tjänstinnehafvare, som blefve en följd af nämnda lags antagande;

att kommittén ej heller ansett erforderligt, att annat, enbart för samma ändamål afsedt ämbetsverk inrättades, enär kommittén hyste den mening, att nuvarande anordningar i afseende å pensionsutbetalningarna borde kunna i det väsentliga bibehållas samt pensionsafgifternas uppsamlande och pensionsfondens förvaltning ombesörjas utan inrättande af särskildt för det ändamålet afsedt ämbetsverk;

att, på samma gång en lag blefve antagen, hvarigenom på ett tryggande sätt sörjdes för pensioneringen af de civila tjänstinnehafvare, hvilka nu äro förpliktade till delaktighet i civilstatens pensionsinrättning, pensioneringen af tjänstemän från denna pensionsinrättning samtidigt bör inskränkas till sådana, som vid tiden för pensionslagens trädande i kraft redan äro pensionstagare eller delägare i pensionsinrättningen, samt denna pensionsanstalt efter hand öfvergå till en uteslutande för änkor och barn efter civila tjänstinnehafvare afsedd pensionskassa;

att det syntes kommittén vara synnerligen önskvärdt, att den ombildade kassan komme att ställas under förvaltning af en styrelse, utsedd af Kungl. Maj:t, samt att årlig revision af kassans räkenskaper, handlingar och förvaltning verkställdes genom af Kungl. Maj:t utsedda revisorer;

att, med antagande af dessa förslag angående styrelsens och revisorernas tillsättning, emellertid borde följa, att de med kassans förvaltning förenade kostnader, i den mån de icke vore att hänföra till utgifter för delägarnes deltagande i förvaltningen genom utsedda fullmäktige, böra af statsmedel bestridas;

att en sådan representation genom fullmäktige emellertid synts kommittén icke vara af något verkligt behof påkallad, helst delägarne i kassan icke borde sakna tillfälle att genom någon af revisorerna eller på annat sätt låta till Kungl. Maj:ts kännedom komma möjligen uppstående önskemål i frågor rörande kassans förvaltning eller delägarnes intressen;

att, utom den minskning i kassans passiva, som uppkomme genom statens öfvertagande af förvaltningskostnaden, ytterligare sådan minskning borde kunna beredas därigenom, att för barn efter blifvande delägare i kassan den ålder, då pensionsrätten upphör, nedsättes för såväl son som dotter från respektive 21 och 25 år till 18 år, vid hvilken åldersgräns barns rättighet att uppbära pension numera i de flesta liknande kassor upphör;

att af tjänstemannapensioneringens totala upphörande borde följa indragning af de statsanslag å tillhoppa 74,271 kronor 50 öre, hvilka för närvarande utgå till civilstatens pensionsinrättning;

att, då kommittén måste antaga, att nya pensioner icke vidare komme att anvisas från det af statsmedel utgående anslaget till den allmänna änke- och pupillfonden, det nu för detta ändamål å stat uppförda årsanslaget, 45,000 kronor, borde för framtiden indragas;

att kommittén emellertid, då kassans ställning icke vore så stark att den icke vore väl i behof af ytterligare någon tillgång, ansett sig böra ifrågasätta, huruvida icke de å allmänna änke- och pupillfonden befintliga öfverskotten skulle kunna få öfverlämnas till civilstatens pensionsinrättning mot skyldighet för pensionsinrättningen att bestrida pensionsutbetalningarna till kvarstående pensionärer dels med den af de kapitaliserade öfverskotten fallande räntan, i den mån den därtill försloge, dels ock därutöfver med det anslag af statsmedel, som för sådant ändamål borde ställas till pensionsinrättningens förfogande;

att, då det syntes vara af största vikt, att kassan icke bragtes ur sitt jämviktsläge genom reglementsförändringar, som ökade kassans förbindelser, utan att kassan tillfördes en däremot svarande tillgång, det måste anses synnerligen önskvärdt, att i kassans reglemente infördes bestämmelser, hvilka, såsom villkor för upptagande i kassan af nyinrättade tjänster eller af nya tjänstemannagrupper äfvensom för uppflyttning till högre klass af kassan redan tillhörande tjänstemannagrupper, stadgade, att kassan utan förut varande delägares betungande skulle beredas den tillök-

ning i inkomster, som efter verkställd beräkning funnes motsvara de nya förbindelser, som genom sådan åtgärds vidtagande komme att tillskyndas kassan;

samt att, till kassans betryggande, reglementet jämväl borde innehålla grunder för bestämmande af delägarnes klassindelning, och en revision af afgiftsbeloppen verkställas i syfte af dessa afgifters rättvisare fördelning.

*Direktionens
yttrande.*

Direktionen öfver civilstatens pensionsinrättning, som genom nådig remiss undfått befallning att afgifva underdånigt utlåtande öfver kommittébetänkandet i hvad detsamma berörde pensionsinrättningen, har i anledning häraf anfört:

att direktionen funnit sig af skäl, som närmare utvecklats, böra biträda kommitténs uttalande om afveckling af civilstatens pensionsinrättningens verksamhet därhän, att den efter hand öfverginge till en uteslutande för änkor och barn efter civila tjänstinnehafvare afsedd pensionskassa;

att direktionen likaledes af anförda omständigheter ansåge sig kunna uttala den förhoppning, att hvad kommittén föreslagit i afseende å öfverlämnande till civilstatens pensionsinrättning af öfverskottsmedel tillhörande allmänna änke- och pupillfonden måtte vinna vederbörandes bifall;

att direktionen velat på det varmaste ansluta sig till kommitténs hemställan därom, att de med den nya kassans förvaltning förenade kostnader, i den mån de icke vore att hänföra till utgifter för delägarnes deltagande i förvaltningen genom utsedda fullmäktige, måtte af statsmedel bestridas;

att direktionen, under förutsättning af bifall till förslagen om öfverlämnande till civilstatens pensionsinrättning af öfverskottet å allmänna änke- och pupillfonden samt om statens öfvertagande af kostnaden för pensionskassans förvaltning, förklarar sig icke hafva något att erinra emot indragning af samtliga för närvarande till civilstatens pensionsinrättning utgående statsanslag eller tillhopa 74,271 kronor 50 öre;

att direktionen däremot icke kunnat dela kommitténs mening om obehöfligheten af en representation genom fullmäktige, och skulle, om denna institution bibehölles, anledning saknas att fråntaga densamma den rätt, som nu tillkomme civilstatens fullmäktige, att utse flertalet af direktionens ledamöter äfvensom revisorer för granskning af räkenskaper och förvaltning i öfrigt;

att direktionen, beträffande den ifrågasatta nedsättningen af åldersgränsen för barn efter blifvande delägare, icke kunnat biträda kommitténs förslag att nedbringa denna gräns för pensionsrättens upphörande under 21 år, till hvilken ålder emellertid pensionsrätten borde utan större olägenhet kunna begränsas jämväl för dotter;

samt att direktionen föreställde sig, att Eders Kungl. Maj:t icke skulle underlåta inhämta yttrande från civilstatens fullmäktige öfver kommitténs utlåtande.

Hvad kommittén uti nu förevarande del af betänkandet anført och föreslagit rörande statens bidrag till upprätthållande af civilstatens pensionsinrättning har Statskontoret funnit vara välgrundadt samt i ärendets nuvarande skick ansett öfriga här ifrågakomna förslag icke påkalla något uttalande från Statskontorets sida.

C. Förslaget till kungörelse.

För att icke belasta pensionslagen med föreskrifter, visserligen erforderliga men dock icke af den vikt att åt dem bort förlänas lags natur, har kommittén uti särskildt kungörelseförslag infört stadganden: *dels* i fråga om sättet för uppbörden och redovisningen af pensionsafgifterna, *dels* angående förvaltningen af pensionsfonden samt om denna fonds tillskott till pensionsutgifterna, *dels* om hvad den har att iakttaga, som söker pension, *dels* ock om skyldighet för ämbetsverk och annan myndighet att föra matrikel öfver sina tjänstemän samt däri göra vissa anteckningar.

Öfver detta kommitténs förslag till kungörelse hafva öfverståthållareämbetet och samtliga Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länen blifvit hörda. Af ungefär halfva antalet länsstyrelser har förslaget lämnats utan hvarje erinran, under det att öfriga länsstyrelser äfvensom öfverståthållareämbetet framställt en eller annan anmärkning, stundom af endast redaktionell betydelse.

I hvad mån Statskontoret funnit de sålunda framställda anmärkningarne vara af afseende förtjänta, skall framgå af det yttrande öfver kungörelseförslaget, hvilket Statskontoret nu går att för egen del afgifva.

§ 2.

Med anslutning till den uppfattning, som blifvit uttalad af åtskilliga vederbörande om behovet af en omredigering af senare stycket i denna paragraf, i syfte att däraf tydligen må framgå, att vid uteblifven inbetalning af pensionsavgift denna må utan föregående dom eller utslag ut-

mätas, äfvensom att det åligger redogöraren att vidtaga de för afgiftens utbekommande nödiga åtgärder, får Statskontoret hemställa, att till denna paragraf må fogas ett *nytt stycke* af denna lydelse:

»Vid uteblifven inbetalning af pensionsavgift må denna utan föregående dom eller utslag utmätas; och skall det åligga redogörare att vidtaga de för afgifts utbekommande nödiga åtgärder.»

§ 3.

Till förtydligande af den egentliga meningen med det i mom. 2. förekommande stadgandet, att där omförmäld ämbetsmyndighet skulle vid insändande af kvartalsredogörelse jämväl meddela det yttrande, hvartill den hos ämbetsmyndigheten verkställda granskningen af redogörelsen kunnat föranleda, har Statskontoret ansett detta moment böra i någon mån omredigeras; och får Statskontoret därför föreslå, att åt mom. 2 måtte gifvas denna förändrade lydelse:

»mom. 2. Redogörelse — — — till Statskontoret insända samt därvid, om något afgiftsbelopp skulle vara oguldet, meddela uppgift därå äfvensom upplysning om de åtgärder, som för det resterande beloppets utbekommande må hafva blifvit vidtagna.»

I anledning af hvad i öfrigt beträffande innehållet i denna paragraf blifvit af vissa länsstyrelser såsom anmärkningsvärdt framhållet eller eljest förekommit, får Statskontoret *dels* erinra om det förhållande, att *specialgranskning* i kammarrätten skall äga rum i afseende å redogörelser, som komma att upptaga de i mom. 1. c) omförmälda tjänstinnehafvares afgifter, hvarför någon granskande mellanhand i fråga om dessa redogörelser icke kan anses vara behöflig, *dels ock* vidare anföra, att meddelandet af de föreskrifter i afseende å pensionsavgifternas uppbörd och redovisning, hvilka utöfver de grundläggande stadganden, som komma att i denna kungörelse inrymmas, må visa sig erforderliga, lämpligen torde böra, såsom i liknande fall eljest plägar ske, öfverlämnas åt Statskontoret eller vederbörande centrala ämbetsverk; med stöd af hvilken uppfattning Statskontoret alltså får hemställa, att till § 3 må fogas ett *nytt moment*, så lydande:

»mom. 3. De närmare föreskrifter i afseende å uppbörden och redovisningen af pensionsavgifterna, hvilka må erfordras för vinnande af nödig kontroll eller eljes påkallas af särskilda förhållanden, utfärdas, beträffande de afgifter, som omförmälas i mom. 1. a) och c), af Statskontoret och beträffande de öfriga af det centrala ämbetsverk, hvarunder redogöraren lyder; och skall det därvid jämväl vara vederbörande ämbetsmyndighet obetaget att efter sig företeende omständigheter föreskrifva, att redogörelse skall omfatta kortare tidsperiod än kalenderkvartal.»

§ 4.

Förslaget om den blifvande *pensionsfondens förvaltning af Statskontoret* har icke ansetts böra föranleda till något särskildt uttalande å ämbetsverkets sida. Bestyret med förvaltningen af denna fond torde icke heller blifva af den omfattning, att detta bestyr i och för sig skulle kunna anses påkalla förstärkning af arbetskrafterna å inkomst-, fond- och stämpelbyrån, dit förvaltningen äfven af denna fond tydligtvis skulle förläggas, eller annan mera ingripande åtgärd. Statskontoret har emellertid icke bort underlåta att redan i detta sammanhang fästa uppmärksamheten därå, att *Statskontorets befattning med pensionsärenden* skulle genom antagande af en pensionslag, hvilande på ungefär samma grunder som det förevarande lagförslaget, *väsentligen utvidgas*. Därefter komme nämligen efter all sannolikhet *alla* pensionsfrågor, i hvilka pensionslagen borde vinna tillämpning, och således äfven pensionsfrågor rörande de talrika personalerna inom post- och tullverken — i hvilka senare frågor Statskontorets yttranden hittills icke plägat påkallas — att blifva föremål för Statskontorets utredningar och utlåtanden. På ingen af de nuvarande byråerna i Statskontoret lär dock kunna läggas denna ökning i göromål utan att vederbörande föredragande på ett eller annat sätt beredes en motsvarande lättnad genom befrielse från annan föredragningsskyldighet.

§ 7.

I redaktionellt hänseende anmärkes, att orden: »kan antagas» böra utbytas mot ordet »synes».

§ 8.

Under hänvisning till det af Statskontoret förordade förslag till lydelse af 4 § pensionslagen, enligt hvilket förslag beräkning af hel pensions belopp så väsentligen förenklas, att det i § 8 af kungörelsen omförmälda: »utdrag af den i § 1 mom. 2 omförmälda liggare för hvar och ett af de tio sistförflutna åren i hvad den rör sökanden», icke blifver erforderligt, får Statskontoret hemställa, att de sålunda citerade orden uteslutas ur denna paragraf.

Statskontoret har däremot funnit ändamålsenligt och ur kontrollsynpunkt lämpligt, att det, innan pensionstagare må lyfta någon del af den honom tillagda pensionen, bör vara vederbörligen utredt, huruvida pensionsavgifterna blifvit af honom behörigen erlagda; och Statskontoret får

därför i nämnda syfte föreslå, att i denna kungörelse må införas en *särskild paragraf*, hvilken lämpligen torde erhålla sin plats efter § 8 och alltså betecknas med § 9 samt erhålla denna lydelse:

»Innan någon del af beviljad pension må till pensionstagaren utbetalas, skall företes intyg, hvarigenom styrkes, att pensionstagaren behörigen erlagt pensionsavgifterna för den tjänst, på grund af hvilken han åtnjuter pensionen.»

§ 9.

Under hänvisning till hvad omedelbart härofvan blifvit af Statskontoret föreslaget, hemställes, att denna paragraf må erhålla numret 10.

Beträffande paragrafens affattning är af länsstyrelsen i Kopparbergs län erinradt, att bestämmelserna i sista stycket skulle vinna i tydlighet och effektivitet, därest vederbörande ämbetsmyndighet finge sig ålagdt att vid tjänsteombyte meddela den andra myndigheten hvad matrikeln innehåller om tjänstemannen i fråga, i synnerhet som ett ombyte af stats-tjänst icke alltid beror på ansökning.

Hvad sålunda erinrats torde vara värdt beaktande; och Statskontoret får därför hemställa, huruvida icke till *andra stycket* i denna paragraf skulle kunna göras följande *tillägg*:

(antecknas); »börande vid ordinarie tjänstemans öfvergång till tjänst inom annat ämbetsverk eller lydande under annan myndighet, det ämbetsverk eller den myndighet, hvarifrån förflyttning skett, låta tillställa det andra ämbetsverket eller den andra myndigheten ett utdrag ur sin matrikel i hvad den rör sålunda förflyttad tjänsteman.»

Vid behandlingen inom Statskontoret af kommitténs förslag till kungörelse har kommit under öfvervägande frågan, huruvida icke, till undvikande af onödig omgång och penningeuppbörd, pensionsavgifterna skulle kunna redan i sammanhang med löneordnande, — såsom är föreskrifvet beträffande de pensionsavgifter, hvilka för närvarande erläggas af lärarne vid de allmänna läroverken m. fl., — innehållas och af den utanordnande myndigheten omedelbart omföras till vederbörligt konto.

Då emellertid äfven med ett sådant system kontant uppbörd af pensionsavgifter icke kan helt och hållet undvikas — i det att sådan uppbörd måste äga rum i de icke alltför sällsynta fall, då afgiftspliktig tjänstinnehafvare icke själf åtnjuter den lön, hvarå afdrag för pensionsavgift skall göras —; och då en redogörare för vissa pensionsavgifter alltså icke

lärer kunna undvaras, har Statskontoret icke ansett sig böra gifva obetingadt företräde åt det ofvan antydda uppbördssystemet men är beredt att, därest Eders Kungl. Maj:t, sedan pensionslag blifvit antagen, skulle finna en sådan anordning af uppbörden som den nu ifrågakomna böra å de i nämnda lag stadgade afgifter vinna tillämpning, inkomma med förslag till den ändrade lydelse af §§ 1—3 och 8, hvarill detta uppbördssätt föranleder.

Protokollsutdrag, innefattande en ledamots särskilda uttalande bifogas.

Stockholm den 9 juni 1905.

Underdånigst

HANS WACHTMEISTER.

C. G. SYLVAN.

Föredragande.

PER SÖDERMARK.

GUST. AHLM.

l. s.

Erik Lindblad.

Utdrag af protokollet, hållet i Kungl. Statskontoret
vid plenisammanträde den 9 juni 1905.

Närvarande: herr generaldirektören m. m. grefve WACHTMEISTER,
herrar statskommisarierna m. m. SYLVAN och SÖDERMARK,
t. f. statskommissarien m. m. AHLM.

S. D. fortsattes och afslutades föredragningen af handlingarna till Kungl. Maj:ts nådiga remisser på pensionskommitténs tryckta underdåniga betänkanden af den 7 november 1902 angående förändradt ordnande af det civila pensionsväsendet m. m.;

Och beslöts underdånigt utlåtande af innehåll, registraturet utvisar.

Från beslutet var tillförordnade Statskommissarien Ahlm i viss mån skiljaktig och yttrade:

»Statskontoret har på anförda skäl hemställt, bland annat, att *andra stycket i 7 §* måtte erhålla denna förändrade lydelse:

»Tjänstinnehafvare, som afgår från tjänsten på grund af bestämmelsen i 6 § c), vare, ändå att han icke uppnått den i 5 § stadgade lefnadsålder, berättigad till pension. Uppgår antalet tjänstår till det i 5 § föreskrifna, utgår pensionen med helt belopp; i annat fall afkortas pensionen i förhållande till tjänstårens antal, men må dock icke i något fall understiga tre fjärdedelar af det vid tiden för afgången för tjänstinnehafvaren gällande pensionsunderlag.»

Ehuru det måste erkännas att genom berörda förändring kommitténs förslag i denna del blifvit i någon mån modifieradt, innebär dock stadgandet äfven i den af Statskontoret föreslagna lydelsen efter mitt förmenande en alltför våldsamt brytning med hittills gällande grundsatser, en brytning, hvilken skulle göra den trygghet, som anställning i statens tjänst ansetts skänka, i viss mån illusorisk.

Om statens intresse nu, mera än tillföre, anses kräva ett stadgande om tvångsafgång i sådana fall, som i 6 § c) finnas angifna, bör

dock åt detta stadgande icke gifvas sådan lydelse, att detsamma kan komma att alltför tungt drabba dem, på hvilka detsamma skall tillämpas; och detta synes i vissa fall kunna inträffa, äfven om 7 § ändras så som Statskontoret föreslagit. I händelse den lön tjänstinnehafvaren åtnjuter icke är rikligare tillmätt än att den endast lämnar tillgång för de oundgängligaste lefnadsbehofvens fyllande, är det nämligen tydligt, att tvångsafgång med afkortad pension måste komma att sätta den sålunda afgångnes hela existens på spel, helst han under förhandenvarande omständigheter svårligen lär kunna själf bereda sig någon afsevärd tillökning i inkomster.

Det vill därför synas, som om tjänstårens antal i detta fall icke borde ensamt läggas till grund för pensionsbeloppets bestämmande, utan torde vid tvångsafgång af nu ifrågavarande anledning hänsyn böra tagas till alla de omständigheter, hvilka såväl från statens som den enskilde tjänstemannens sida kunna vara af betydelse för vinnande af ett med både rättvisa och billighet öfverensstämmande resultat.

Det skulle visserligen kunna synas som om en sådan pröfning icke vore af synnerligen stor betydelse, då densamma enligt Statskontorets förslag endast komme att afse frågan, huruvida den återstående fjärdedelen af pensionen borde till större eller mindre del få åtnjutas, men erkännas måste dock, att äfven ett sådant belopp *kan* för en pensionstagare i små omständigheter vara af stor betydelse. Den af mig påyrkade pröfningen torde fördens skull ingalunda böra anses öfverflödig.

Då konungen enligt 14 § tillagts pröfningsrätt i det där omförmälda fall, synes det äfven böra öfverlämnas åt Konungen att i de fall, där tvångsafgång på grund af 6 § c) ifrågakommer, efter pröfning af omständigheterna bestämma, till hvilket belopp pension må utgå till den afgångne tjänstemannen, dock att pensionen icke i något fall må understiga tre fjärdedelar af det vid tiden för afgången för tjänstinnehafvaren gällande pensionsunderlag.» Som ofvan

In fidem

Philip Pihlgren.

